

Politechnika Łódzka

Instytut Elektroniki

WPROWADZENIE DO WSPÓŁCZESNEJ INŻYNIERII

Elektronika i **telekomunikacja**

dr inż. Piotr Korbel

Plan

- Definicje podstawowe
- Historia rozwoju telekomunikacji
- Telekomunikacja przewodowa
- Telekomunikacja bezprzewodowa
- Zastosowania telekomunikacji

www.eletel.p.lodz.pl/pkorbel

piotr.korbel@p.lodz.pl

DEFINICJE PODSTAWOWE

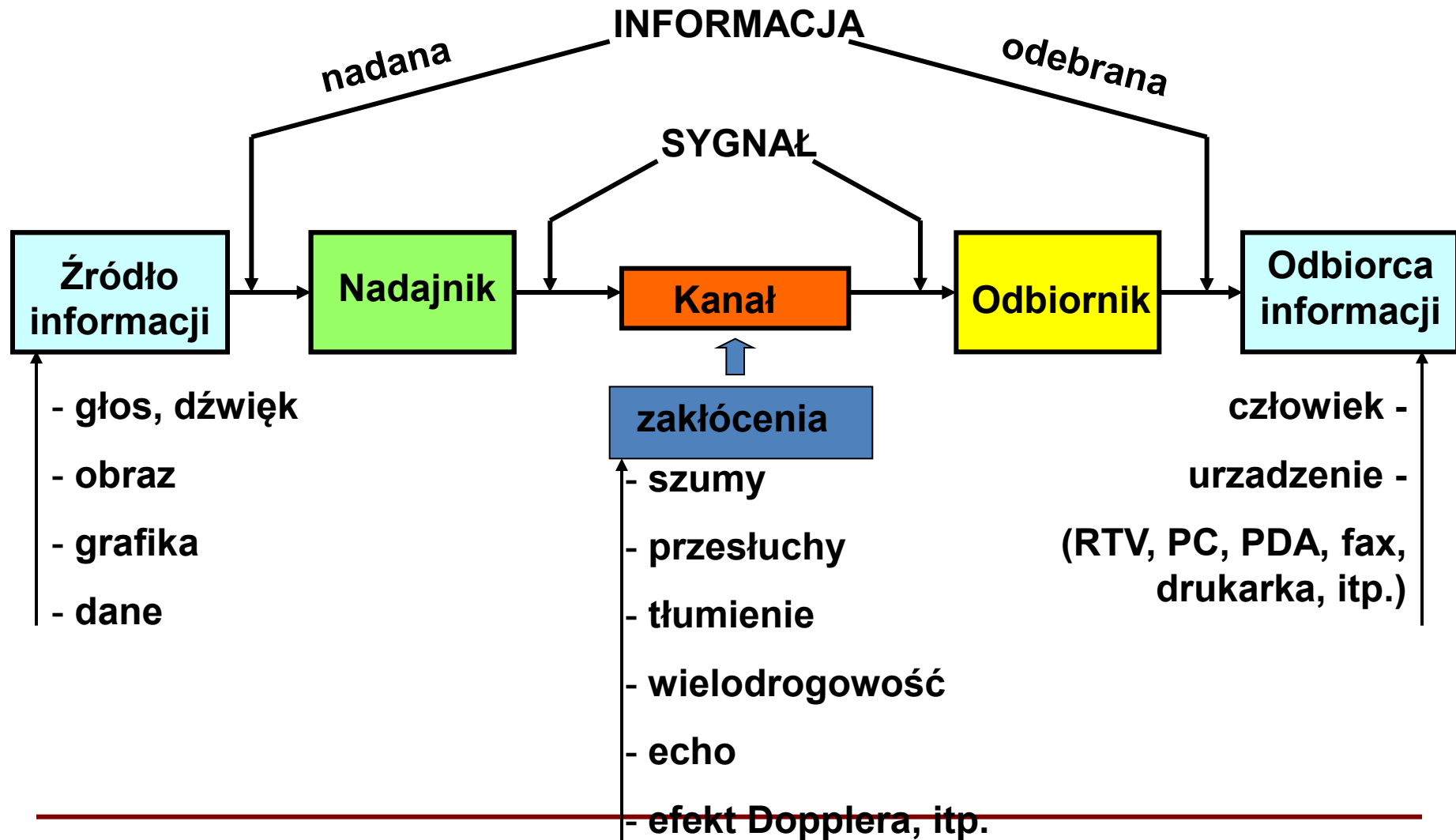
Definicje

- Telekomunikacja
  - każde przesyłanie, nadawanie i odbiór znaków, sygnałów, pisma, obrazów i dźwięku lub wiadomości wszelkiego rodzaju drogą przewodową, radiową, optyczną lub za pomocą innych systemów elektromagnetycznych

Kanał telekomunikacyjny

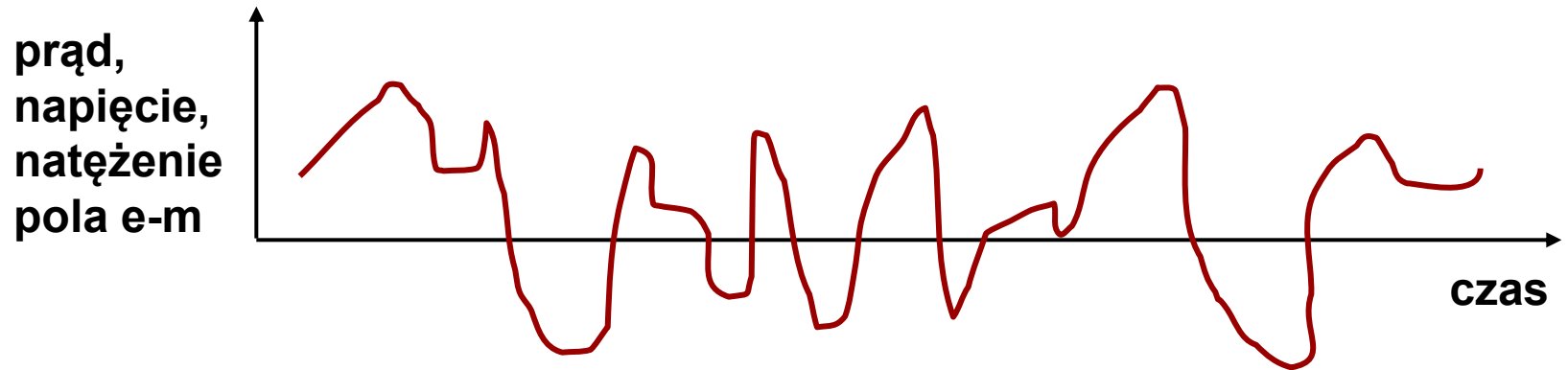
Sygnały

- Informację przenoszą sygnały:
  - elektryczne
  - elektromagnetyczne
  - optyczne
- Sygnały – zmienne w czasie (analogowe) są odzwierciedleniem charakterystyk informacji:
  - ciśnienie akustyczne (dźwięk, głos)
  - jasność i kolor (obraz, grafika, dane)
  - wielkości pomiarowe, (temperatura, przyspieszenie, prędkość, itp.)

Sygnały analogowe

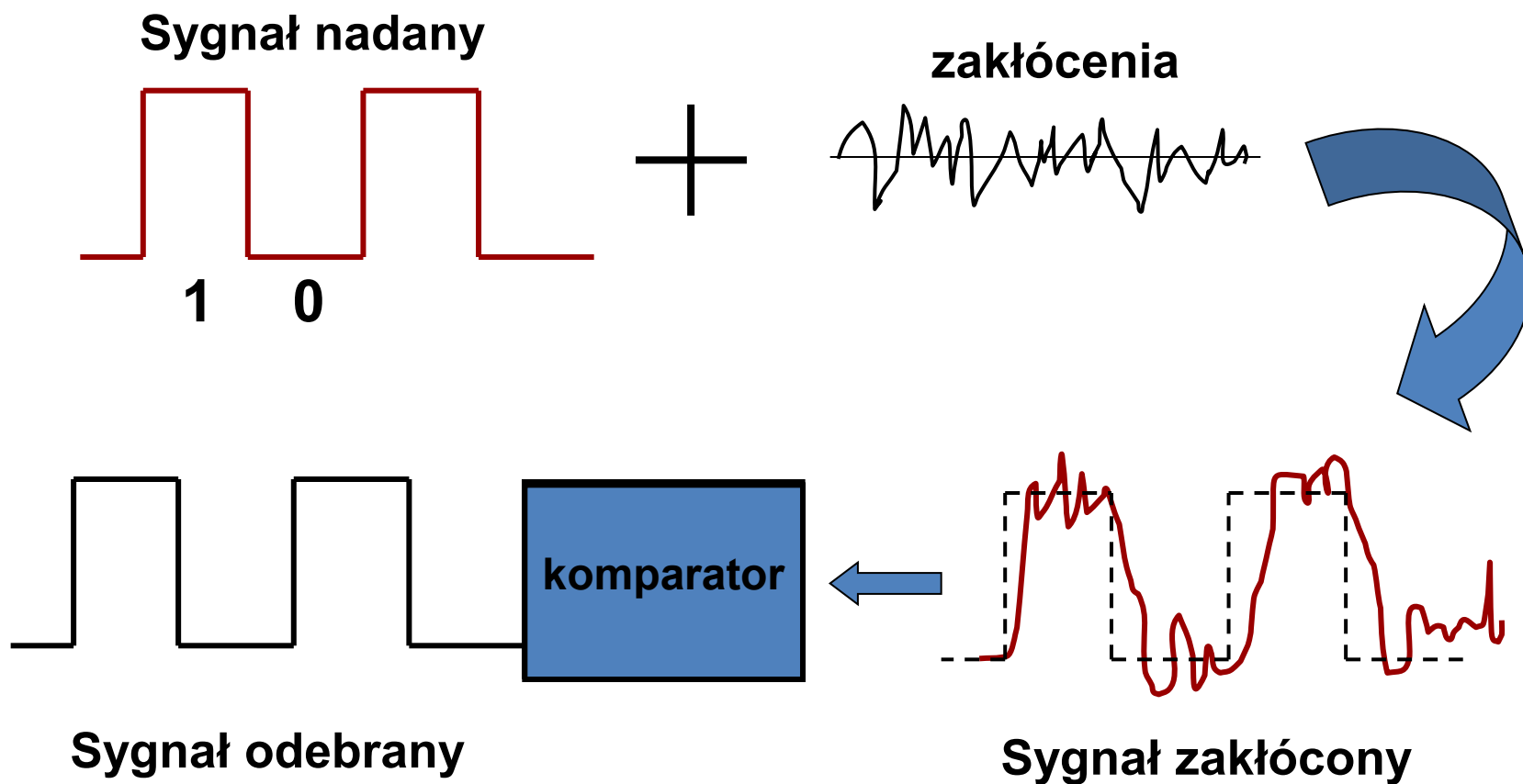
- Odwzorowanie sygnałów

- Sygnał analogowy ma wiele ograniczeń:
  - Jest bardzo podatny na wszechobecne zakłócenia
  - Trudno poddaje się przetwarzaniu
  - Jest mało dokładny, tzn. wymaga stosowania urządzeń wysokiej jakości, zatem drogich

Sygnały cyfrowe

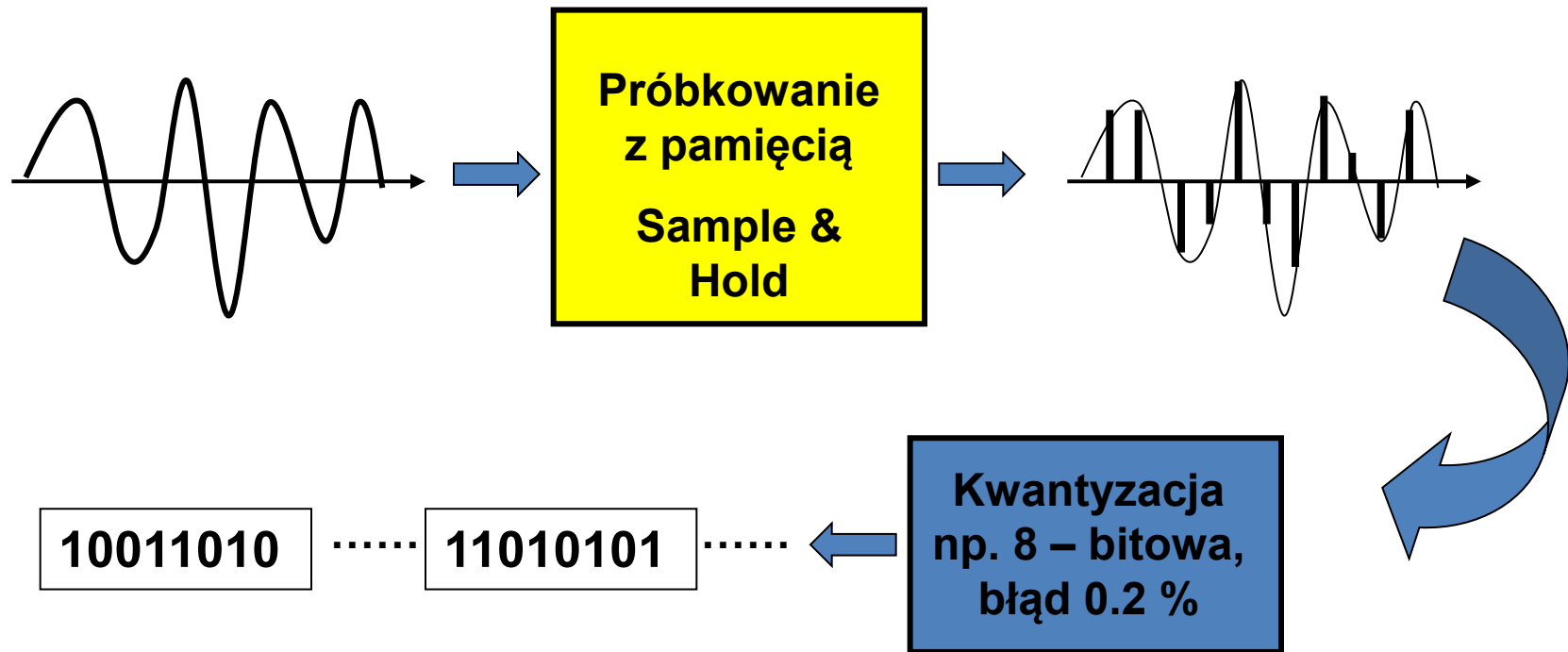

Próbkowanie

- Jeżeli sygnał analogowy jest dostatecznie regularny to można go przedstawić w postaci sumy sygnałów sinusoidalnych o różnych częstotliwościach – widmo częstotliwościowe
- Konwersję sygnału analogowego na cyfrowy umożliwia tzw. zasada próbkowania:
  - Aby odtworzyć wiernie sygnał analogowy na podstawie próbek, szybkość próbkowania musi być dwa razy większa niż najwyższa częstotliwość widma sygnału analogowego

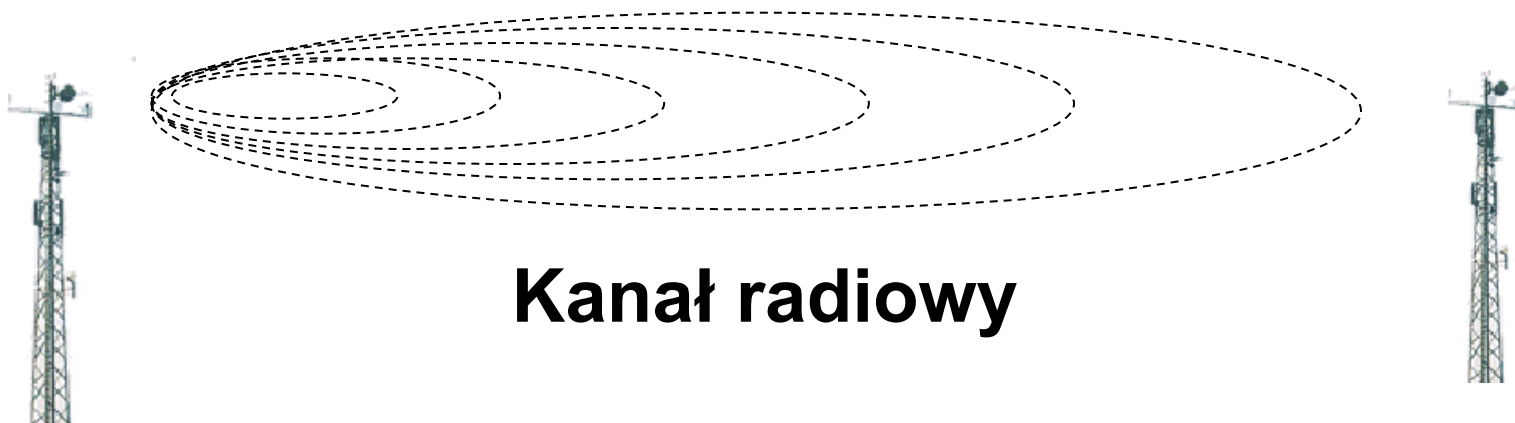
Konwersja analogowo-cyfrowa (A/C)

Przykład: Sygnał mowy 4 kHz wymaga 8000 próbek na sekundę, co daje sygnał cyfrowy 8000 próbek x 8 = 64 kb / sekundę

Media transmisyjne

Kanał przewodowy

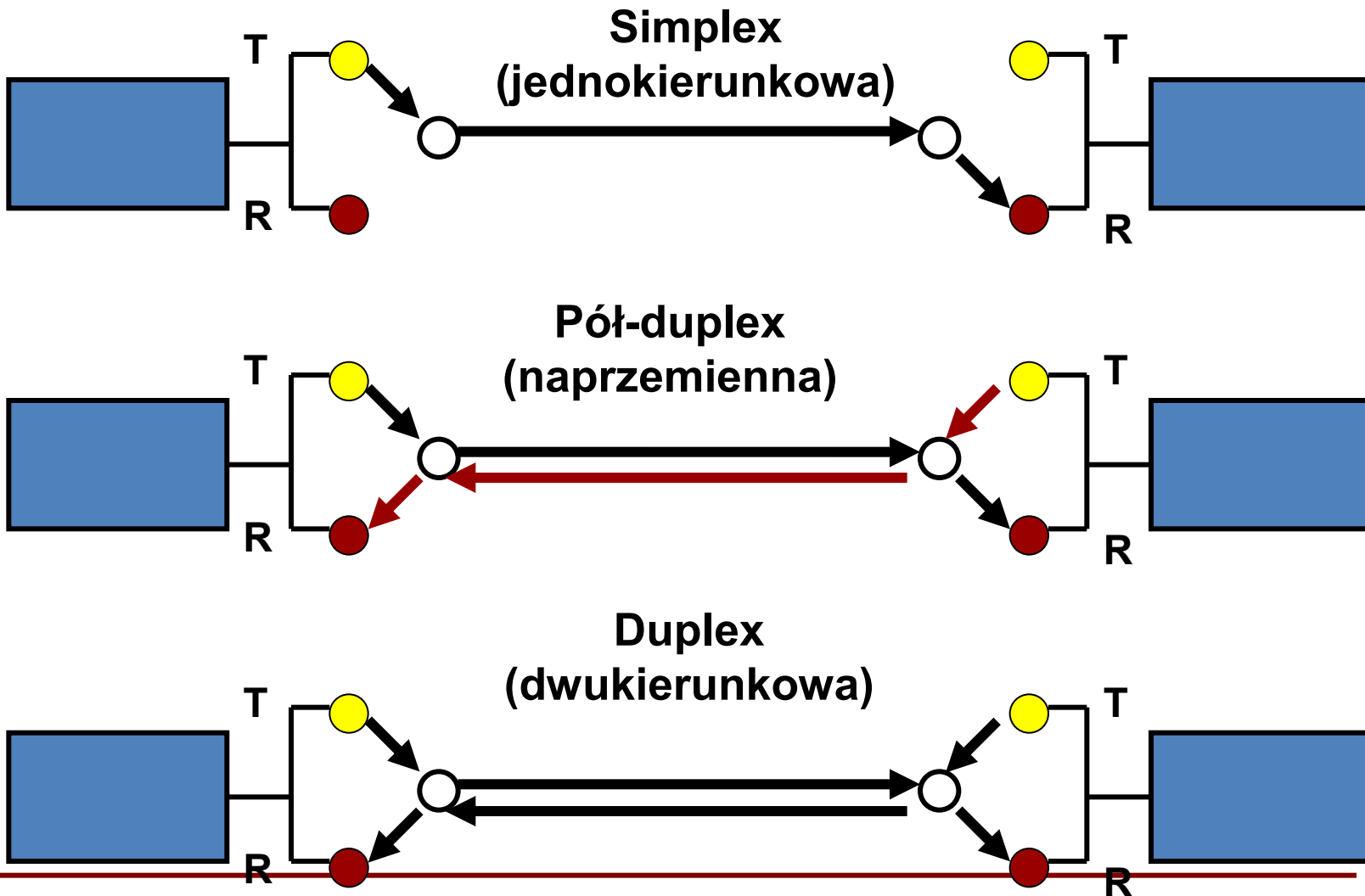

Kanał światłowodowy

Tryby komunikacji - kierunek transmisji

Rodzaje transmisji

1. **Transmisja asynchroniczna** – transmisja danych, przy której zegary odbiornika, kanału transmisyjnego i nadajnika nie są ze sobą zsynchronizowane. Każdy znak (słowo, blok danych) jest poprzedzony bitem START i zakończony bitem lub większą liczbą bitów STOP, używanymi w odbiorniku do synchronizacji.
2. **Transmisja synchroniczna** – transmisja pomiędzy terminalami, przy której dane są przesyłane w blokach binarnych, a zegary nadajnika i odbiornika są utrzymywane w synchronizmie.

Szerokość pasma

Jest to zakres częstotliwości, jaki kanał jest zdolny przenieść.

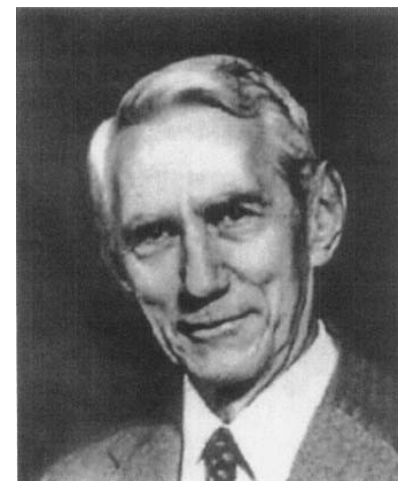
Maksymalna szybkość transmisji cyfrowej jest określona wzorem:

$$C = W \log_2 (1 + S/N)$$

W – szerokość pasma

S – moc sygnału

N – moc szumów

**Claude Shannon
(1916 – 2001)**

Pasmo transmisji

1. **Transmisja w pasmie podstawowym (naturalnym)** – jeżeli sygnał nadawany zajmuje to samo pasmo częstotliwości, jaki zajmuje sygnał informacyjny (np. tradycyjna transmisja telefoniczna, transmisja pomiędzy mikroprocesorem a pamięcią).
2. **Transmisja pasmowa** – sygnał informacyjny jest tak przekształcony (zmodulowany), że zajmuje istotnie zmienione pasmo częstotliwości – przesunięte w górę i zwykle rozszerzone. Jest to transmisja poza pasmem naturalnym.

Modulacja — korzyści

---

1. Możliwość dopasowania się do fizycznych właściwości medium transmisyjnego.
2. Możliwość zwielokrotnienia kanału telekomunikacyjnego, tzn. jednoczesnego przesyłania przez niego wielu niezależnych informacji.
3. Zwiększenie odporności transmisji na zakłócenia.
4. Efektywne wypromieniowanie przez antenę.

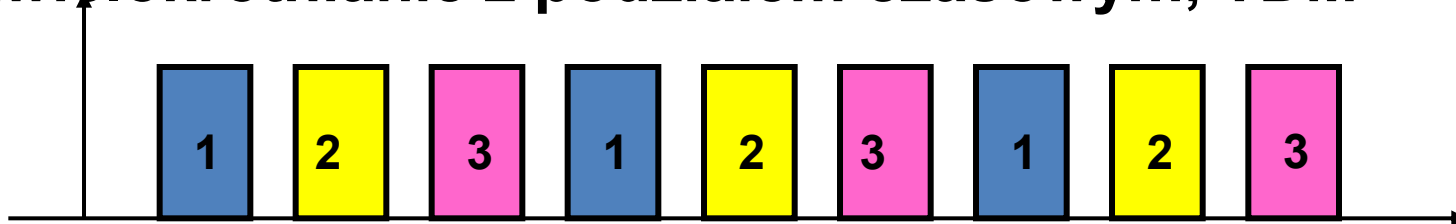

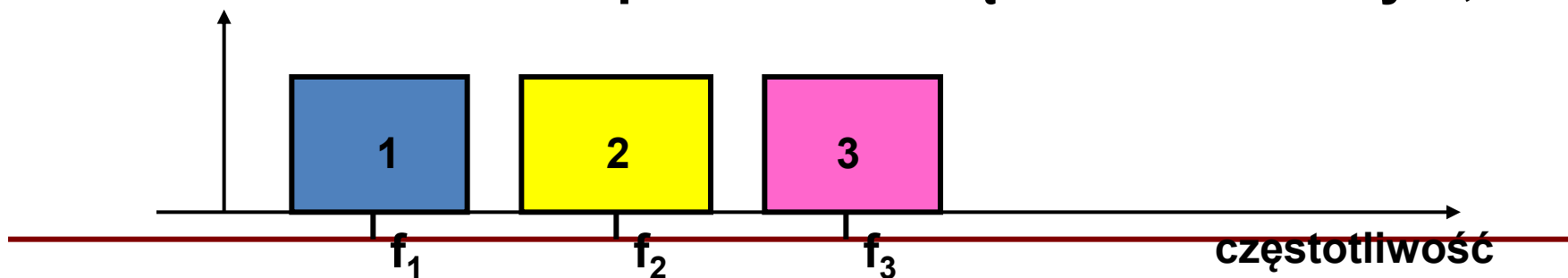
Zwielokrotnianie — multipleksacja

Wspólne użytkowanie (współdzielenie) medium transmisyjnego dla jednoczesnej transmisji pewnej liczby niezależnych sygnałów niosących informację.

1. Zwielokrotnianie z podziałem czasowym, TDM

2. Zwielokrotnianie z podziałem częstotliwościowym, FDM

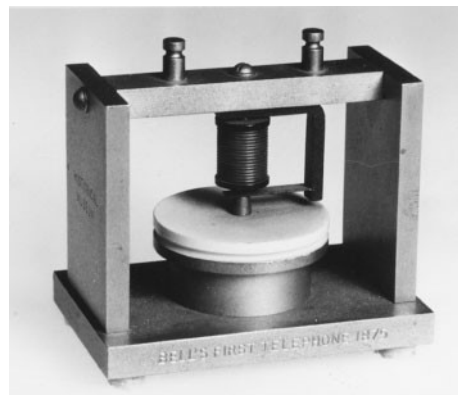

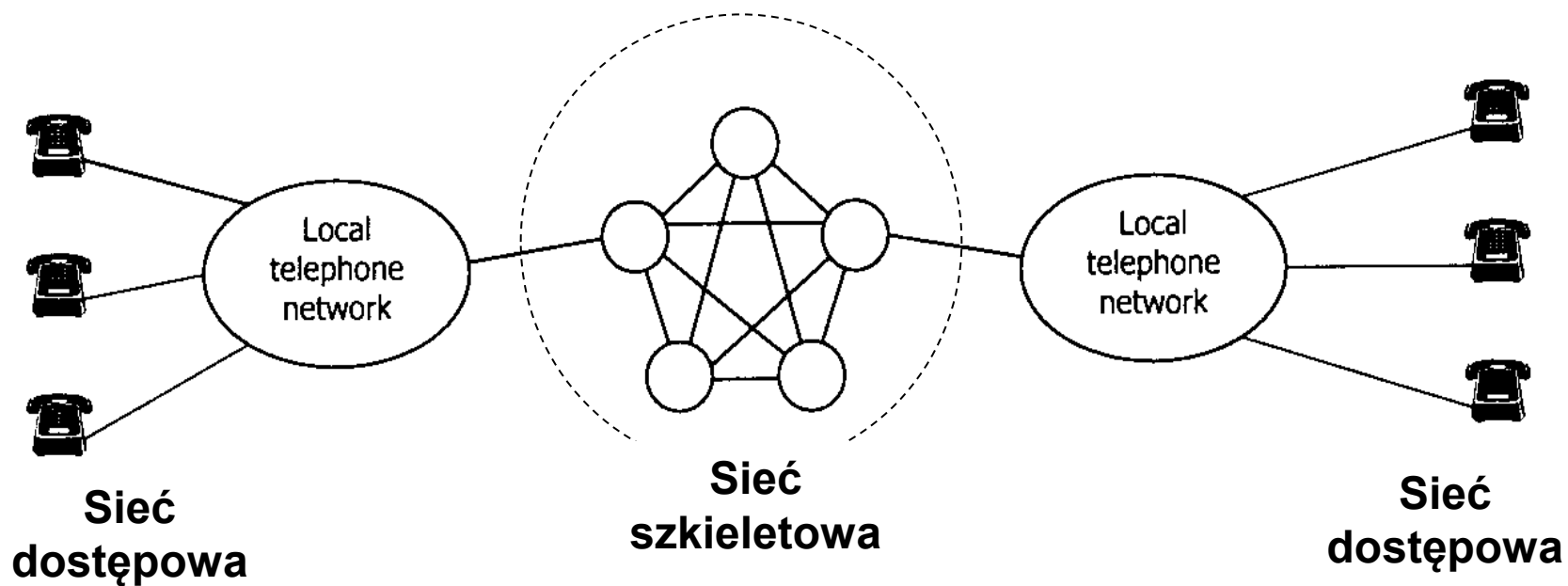
HISTORIA ROZWOJU TELEKOMUNIKACJI (W SKRÓCIE)

1876 — Alexander Graham Bell patentuje telefon

Klasyczna sieć telekomunikacyjna PSTN (telefoniczna)

Pierwsze centrale telefoniczne

1891, Berlin

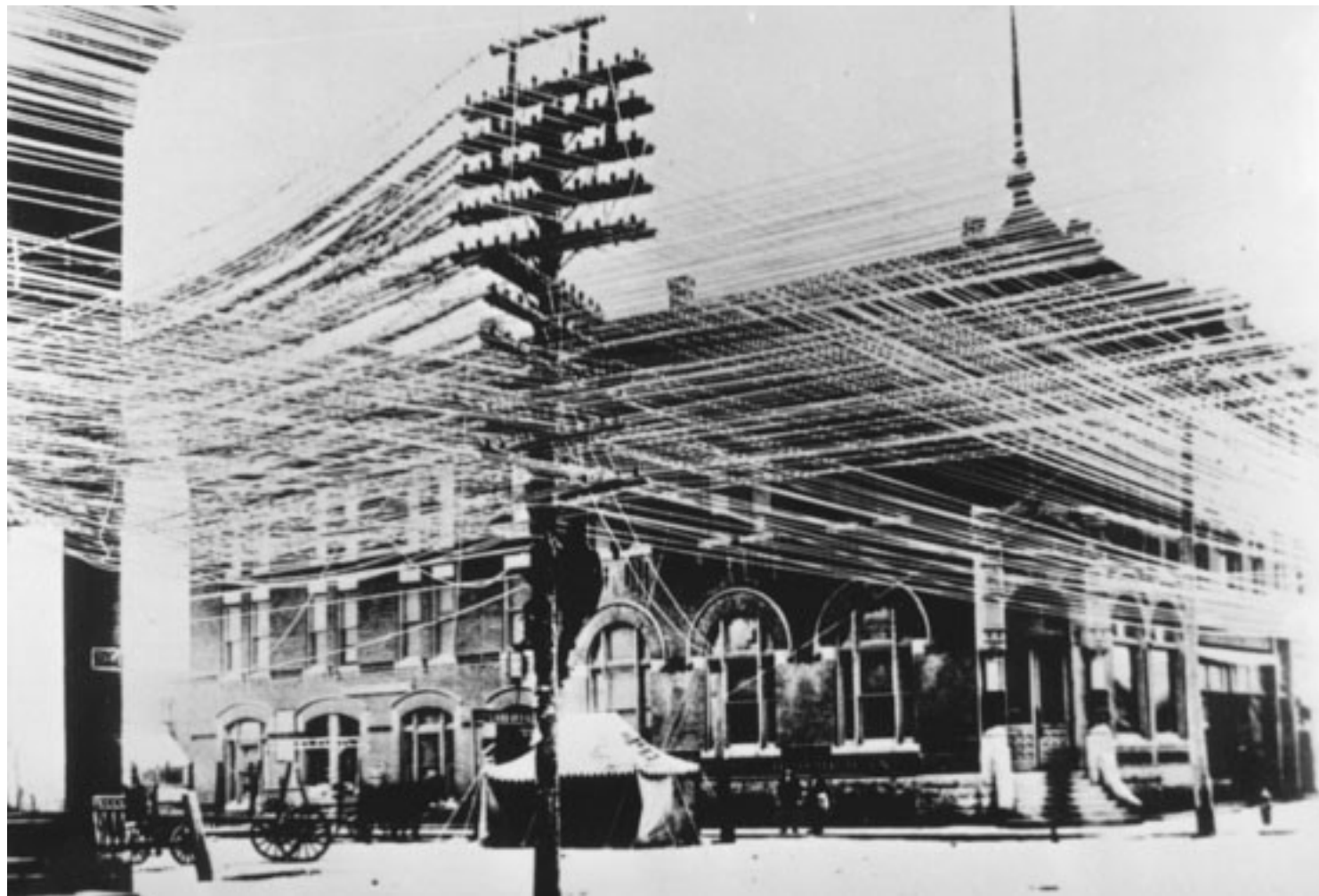

**Pierwsza centrala
ręczna w Niemczech,
1881**

1911, USA, linie telefoniczne napowietrzne

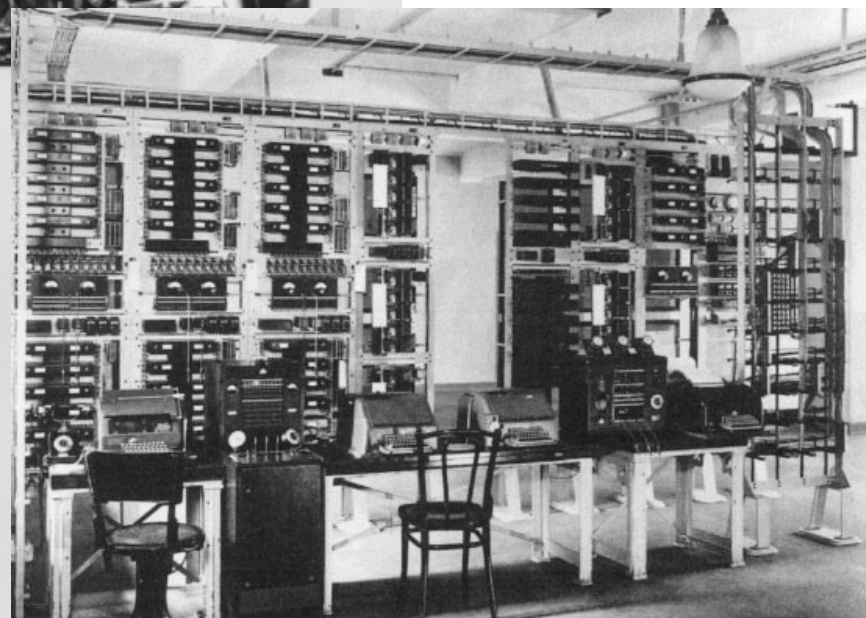
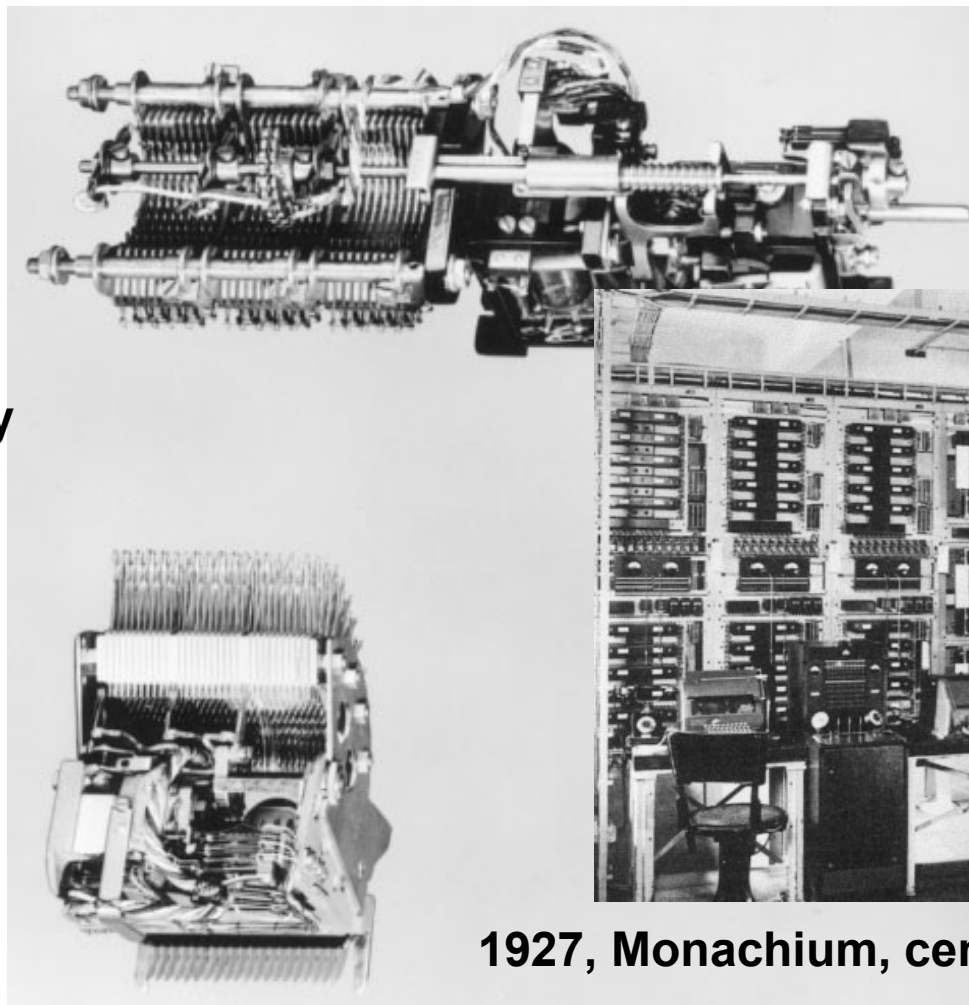

Centrale automatyczne

**Wybierak
elektromechaniczny
Srowgera, 1889**

1927, Monachium, centrala automatyczna

Centrale elektroniczne

Centrala elektroniczna EWS (Alcatel), 1970

Centrala elektroniczna System 12 (Siemens), 1982

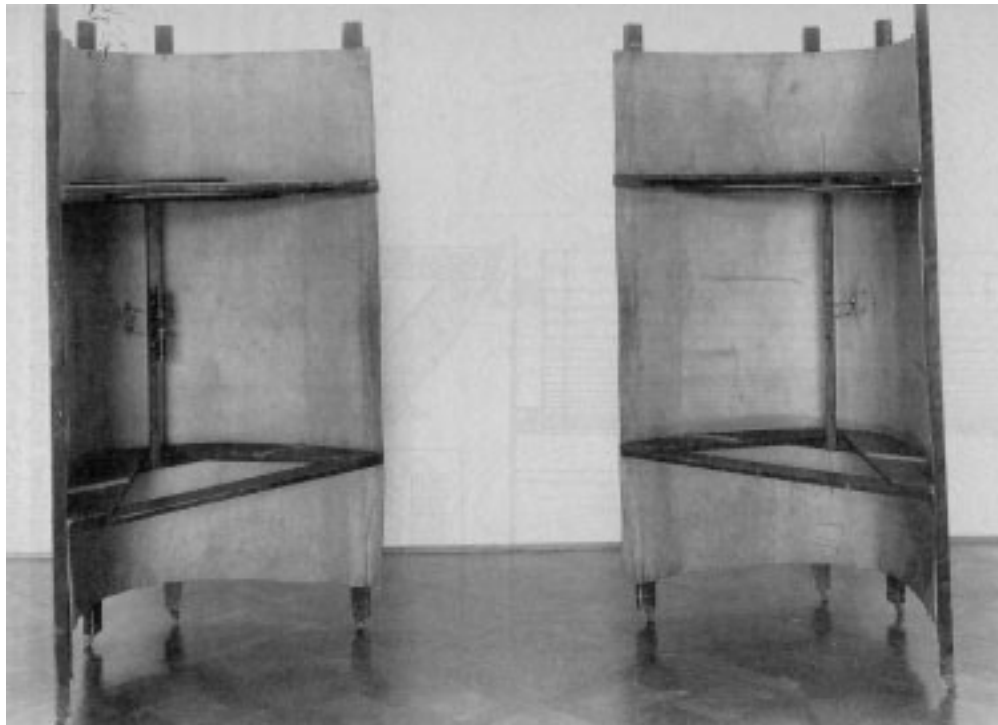

Transmisja radiowa

Hertz, 1885 – pierwsza antena radiowa

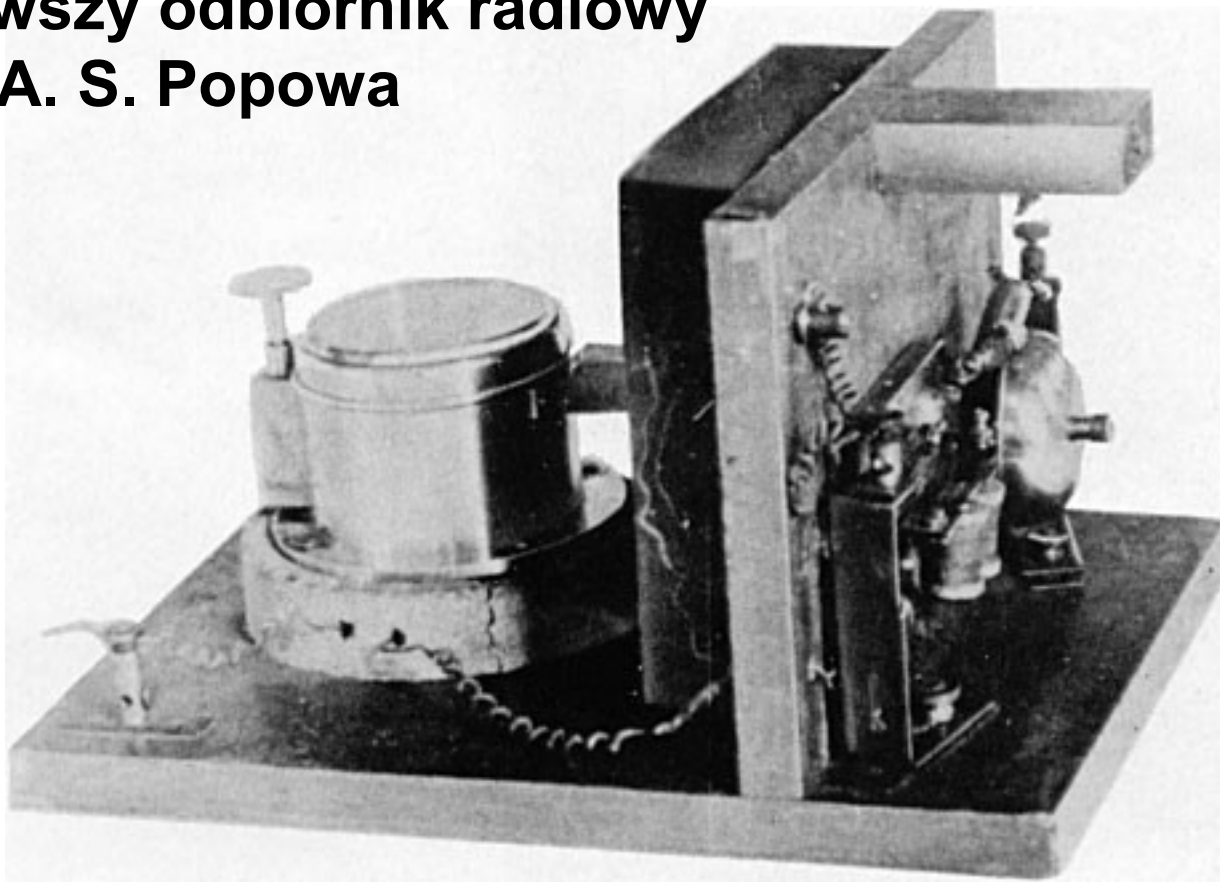

Heinrich Rudolf Hertz

1857 – 1894

Odbiorniki radiowe

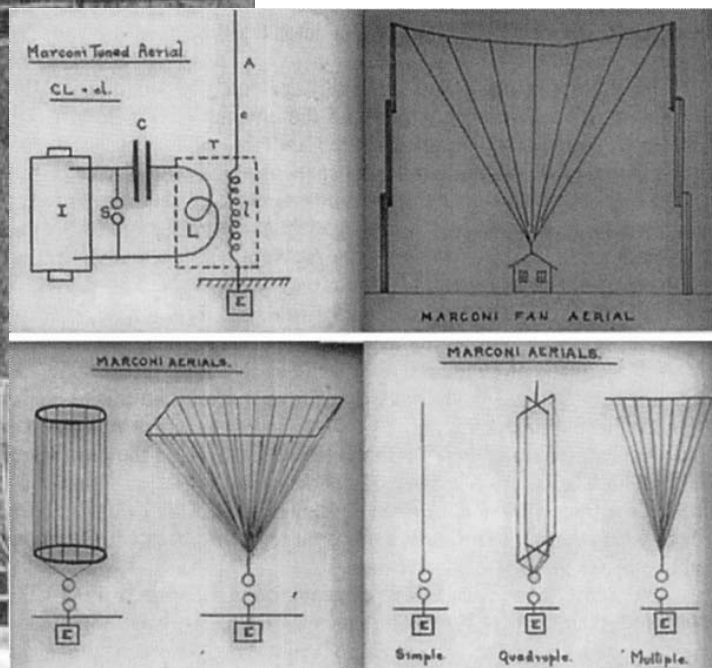
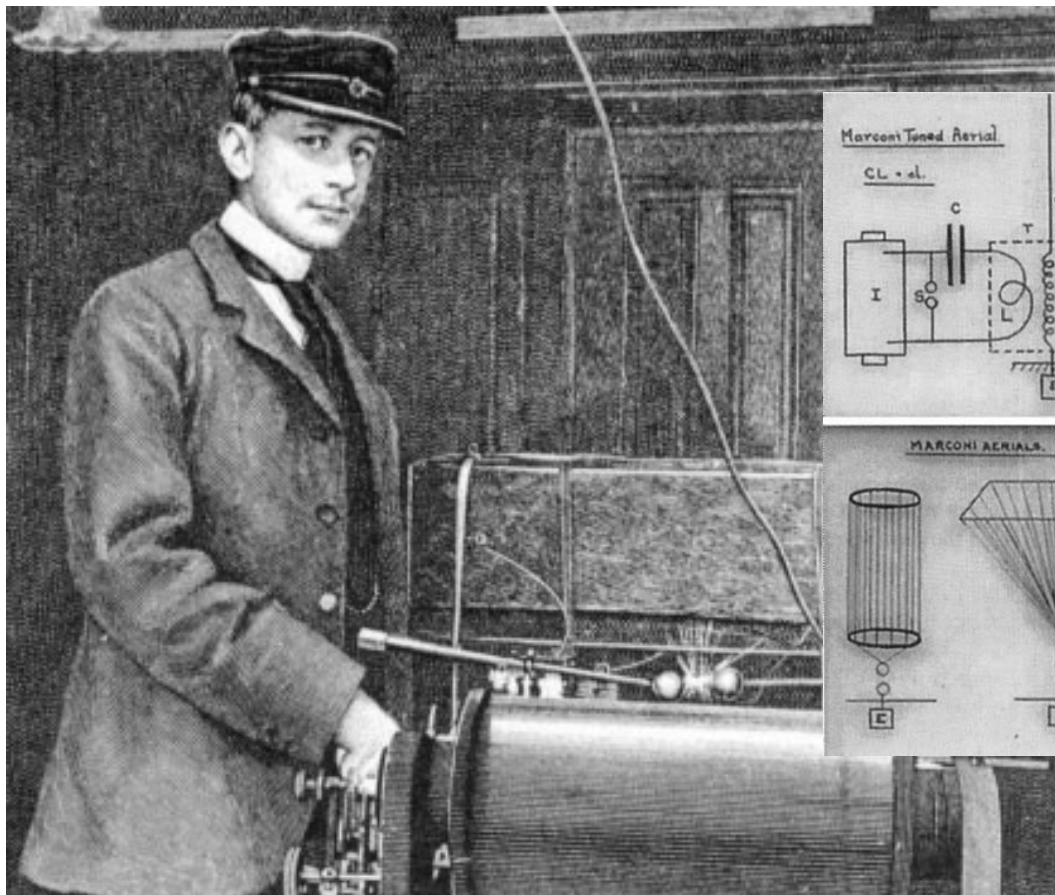
**1895, Pierwszy odbiornik radiowy
A. S. Popowa**

Marconi

1898, Marconi ze swym nadajnikiem radiowym

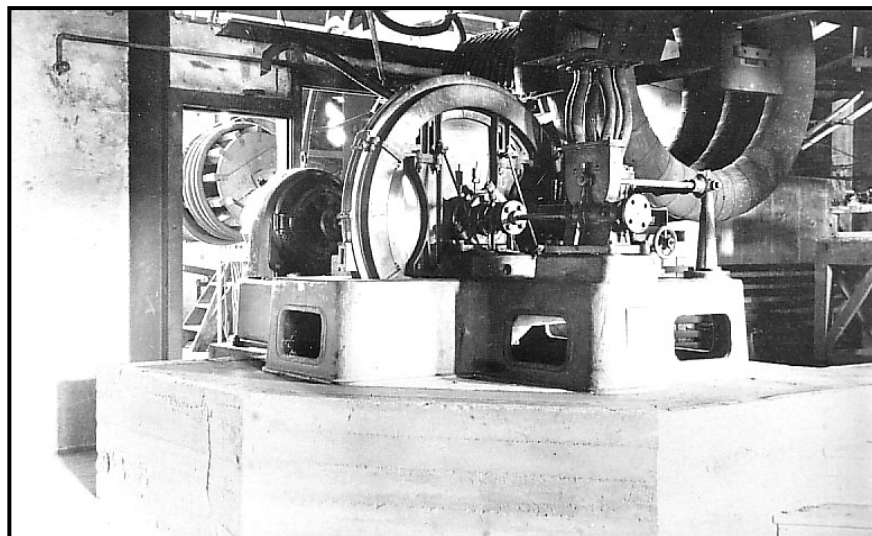

Początki systemów radiowych

**Stacja anten
odbiorczych w
Glace Bay, New
Scotland, USA**

Nadajnik iskrowy

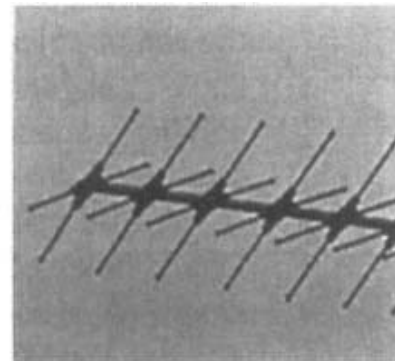
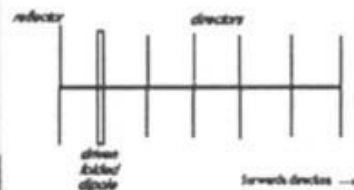
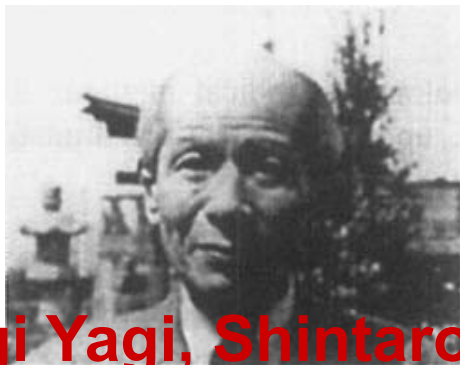
Systemy radiowe

**Pierwszy przekaźnik radiowy 1.7 GHz,
po obu stronach kanału La Manche,
1931**

Anteny

Hidetsugu Yagi, Shintaro Uda, 1928

Yagi-Uda antenna

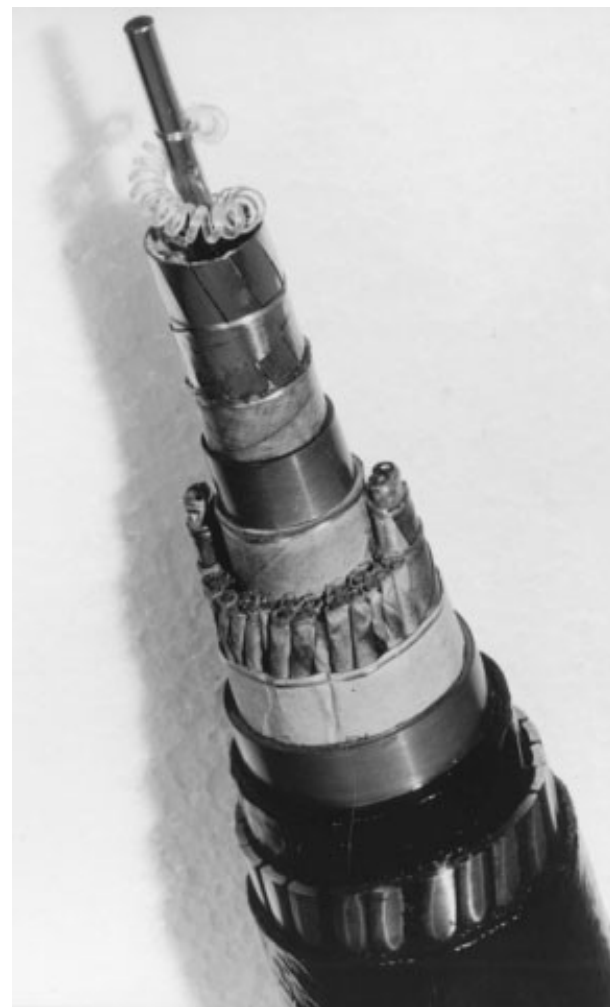

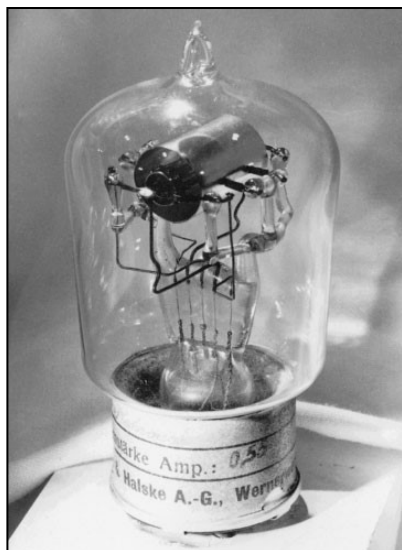
Kable

**Pierwszy kabel koncentryczny, 1936,
Berlin-Lipsk**

TV + 200 rozmów telefonicznych

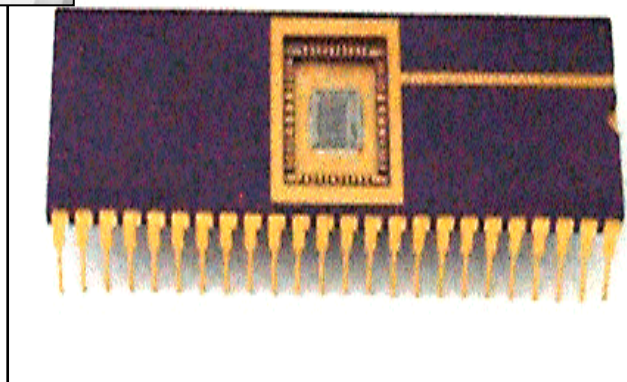

Rozwój elektroniki

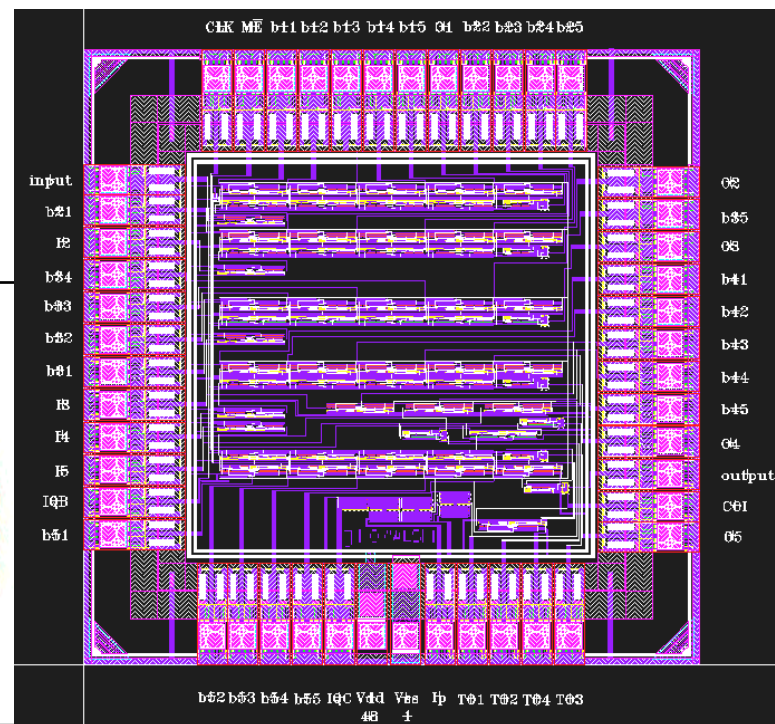

Tetroda lampowa, 1916

Tranzystor, 1947

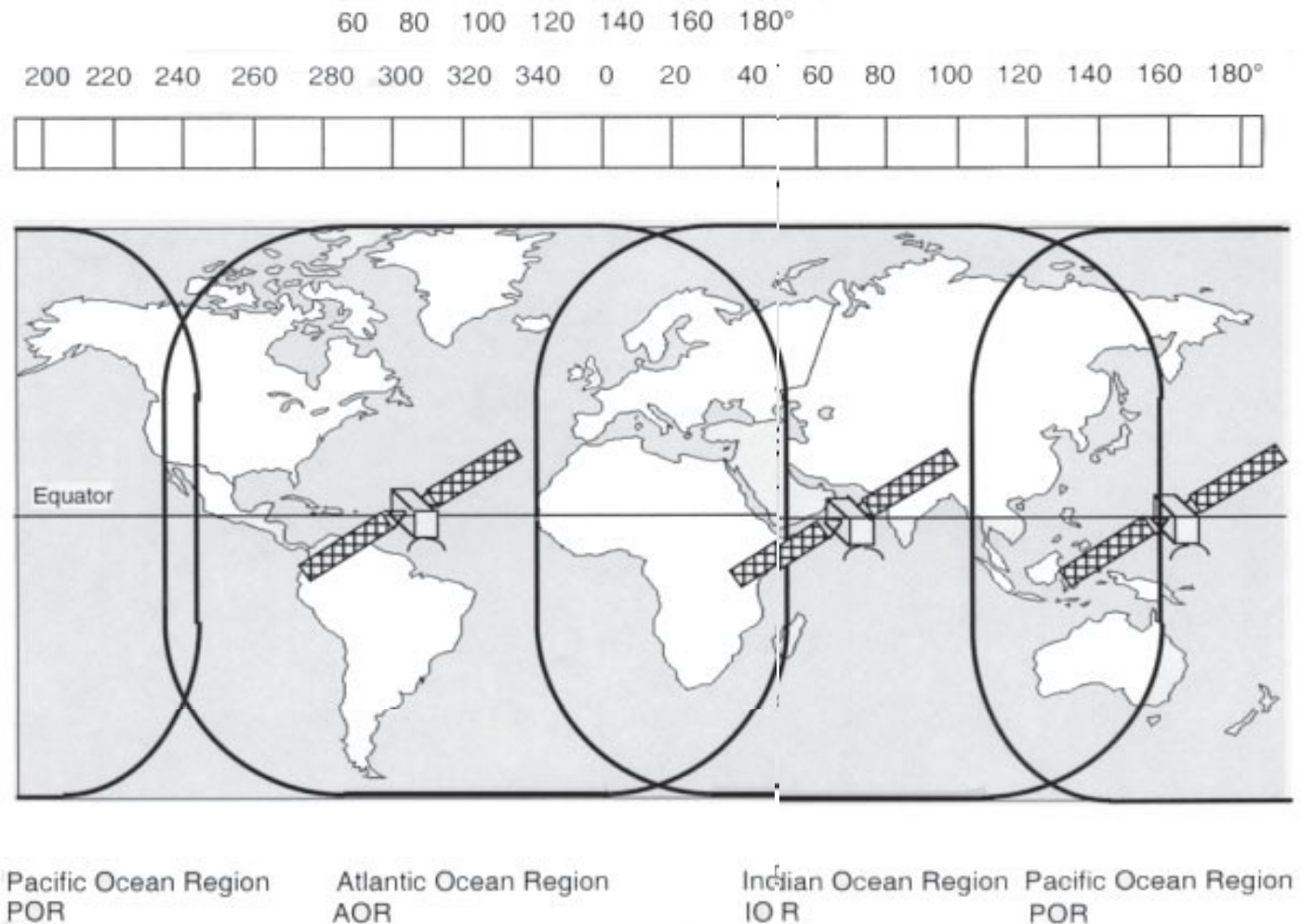
Układy scalone, lata 1990

System satelitów geostacjonarnych

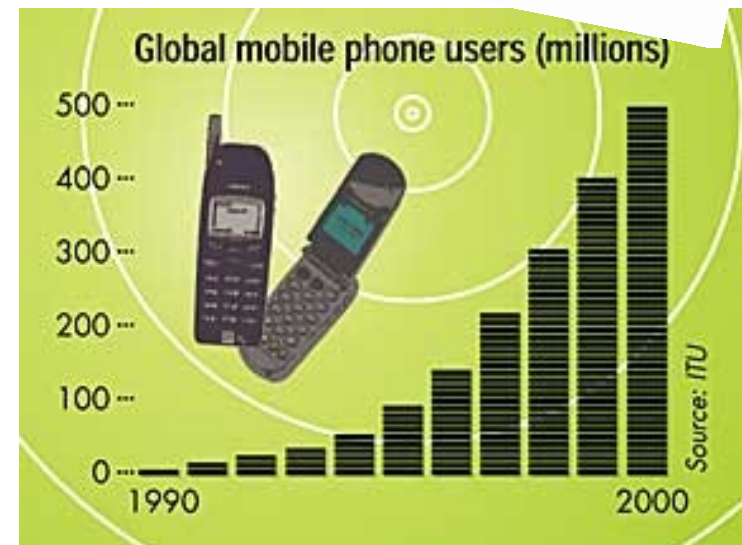

1990 — Cyfrowa telefonia komórkowa, GSM

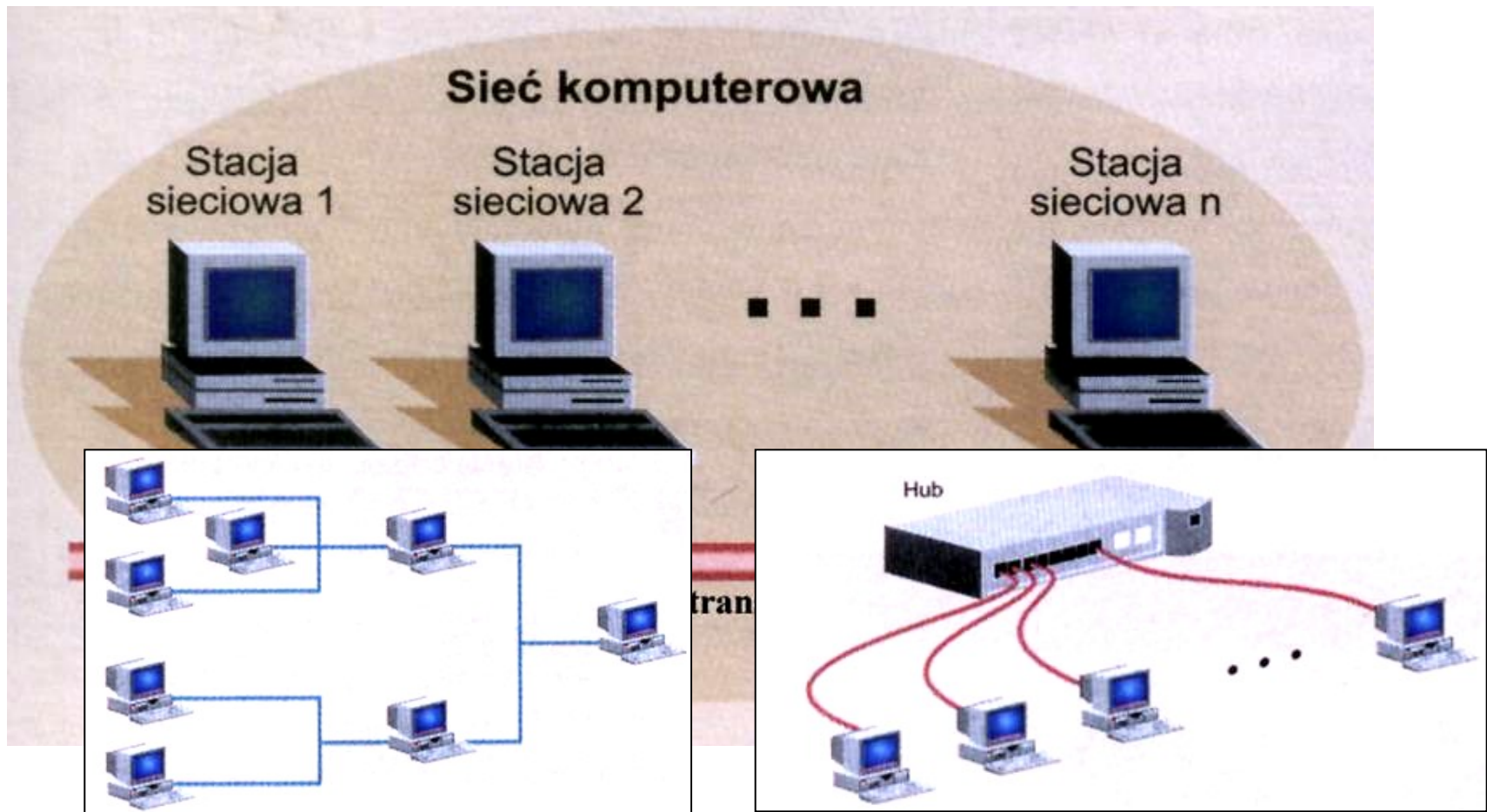

GSM 900 multi-beam antenna array from Ericsson

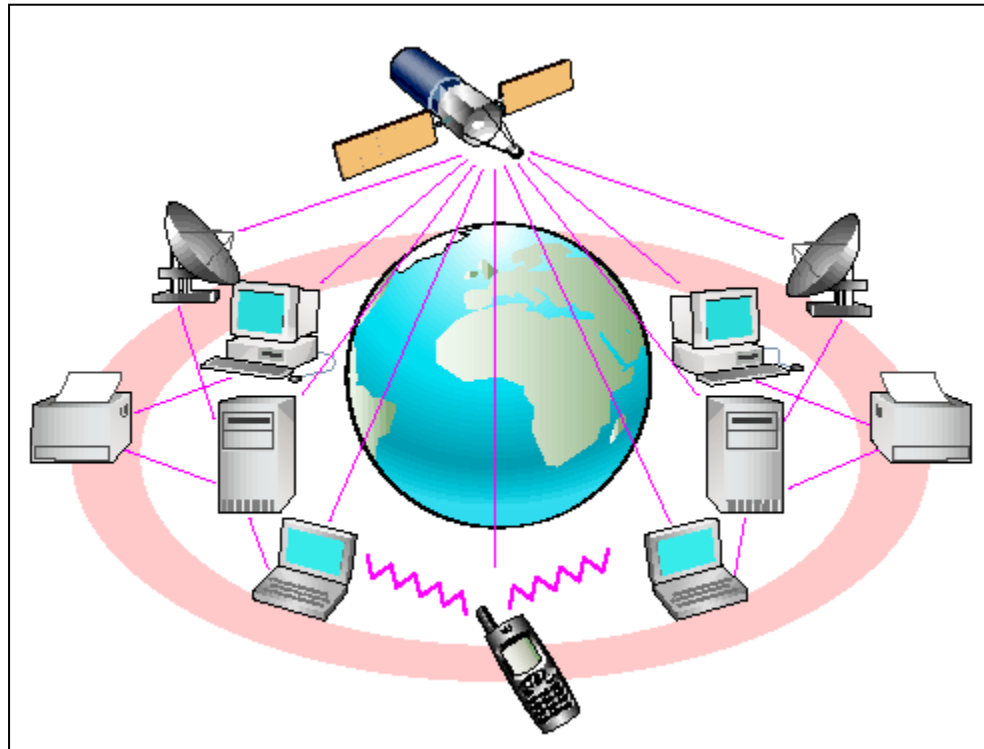
Sieci komputerowe, Internet

Komunikacja globalna

Next Generation Networks

TELEKOMUNIKACJA PRZEWODOWA

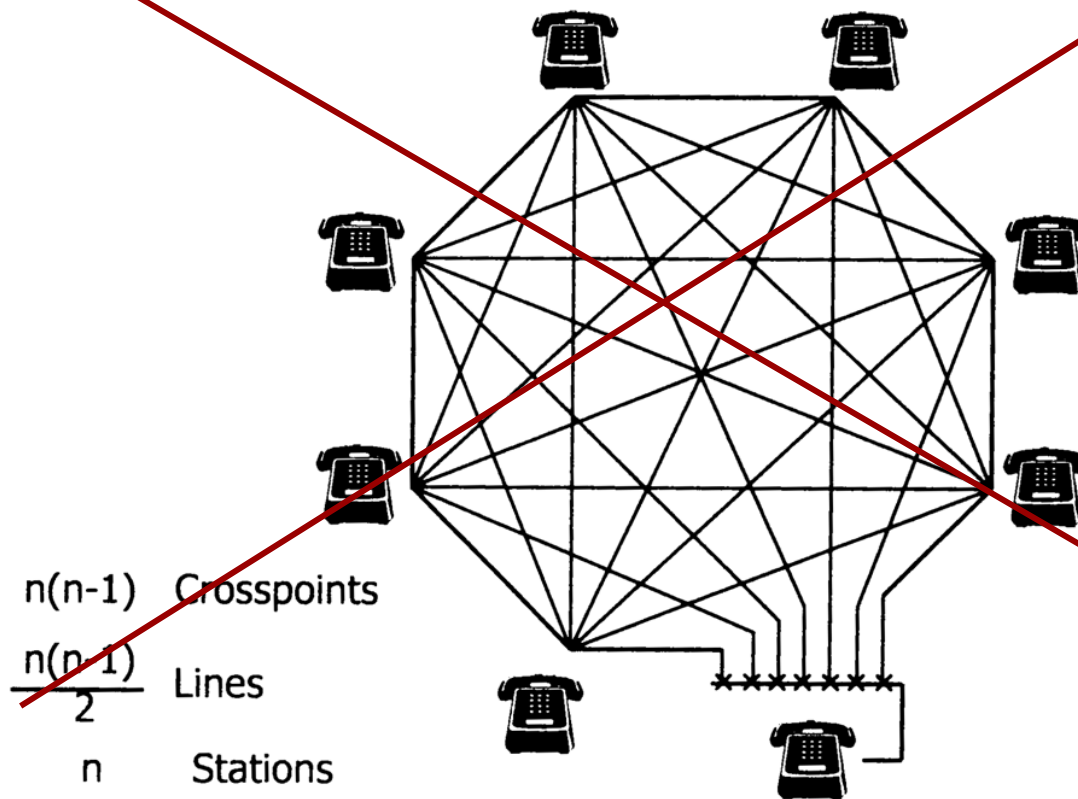

Telekomunikacja przewodowa

- Podstawowym systemem jest sieć telekomunikacyjna.
  - Jest to zbiór węzłów (np. central, serwerów, ruterów) i łączy a zadaniem sieci jest dostarczanie jej użytkownikom (abonentom) usług komunikacyjnych z zadaną jakością.
  - Najważniejszym zadaniem projektowania sieci telekomunikacyjnej jest optymalny dobór liczby i przepustowości łączy oraz parametrów węzłów (wymiarowanie sieci) przy zadanym poziomie jakości świadczonych usług oraz ograniczeniach technologicznych realizacji.

Architektura sieci typu „każdy z każdym”

Np. dla 100 abonentów potrzeba 4950 przewodów łączeniowych (linii) – rozwiązanie nie do przyjęcia

Projektowanie sieci

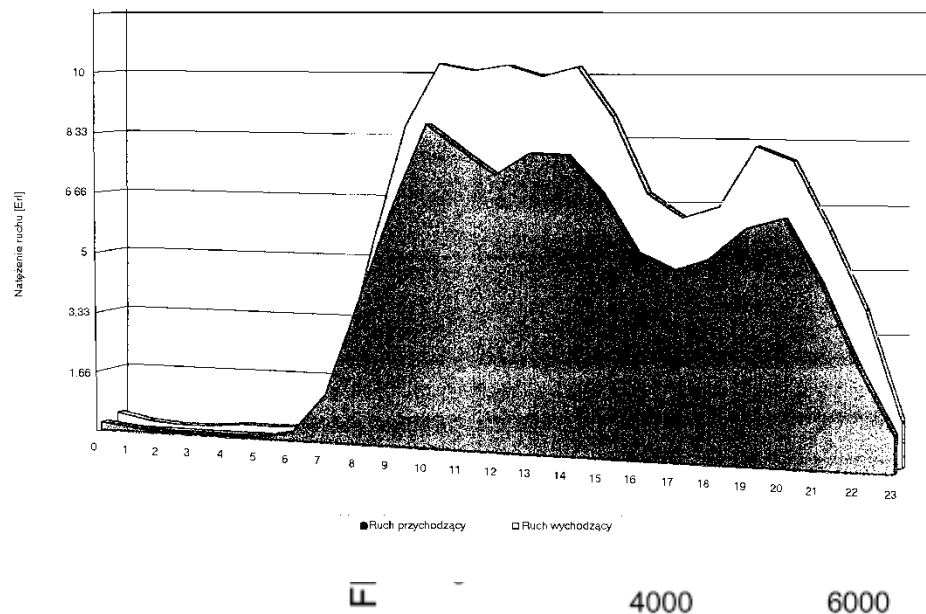
- Ruch telekomunikacyjny - przepływ zgłoszeń, połączeń i wiadomości. Podstawowym parametrem jest natężenie ruchu. Jednostką natężenia ruchu jest erlang (Erl).
- Jeden erlang odpowiada czasowi trwania połączenia równemu jednej godzinie, gdy czas obserwacji wynosi również jedną godzinę.
- Do wymiarowania sieci stosujemy:
  - Pierwszy wzór Erlanga – dla systemów z blokadą
  - Drugi wzór Erlanga – dla systemów z opóźnieniem.

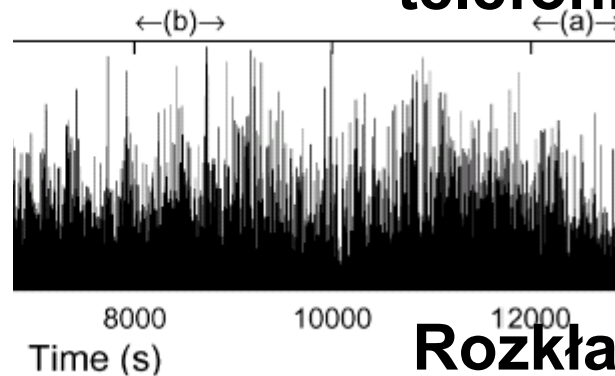

Przykłady ruchu teleinformatycznego

DOBOWY ROZKŁAD NATĘŻENIA RUCHU DLA 100 ABONENTÓW

**Dobowy rozkład
natężenia ruchu
telefonicznego**

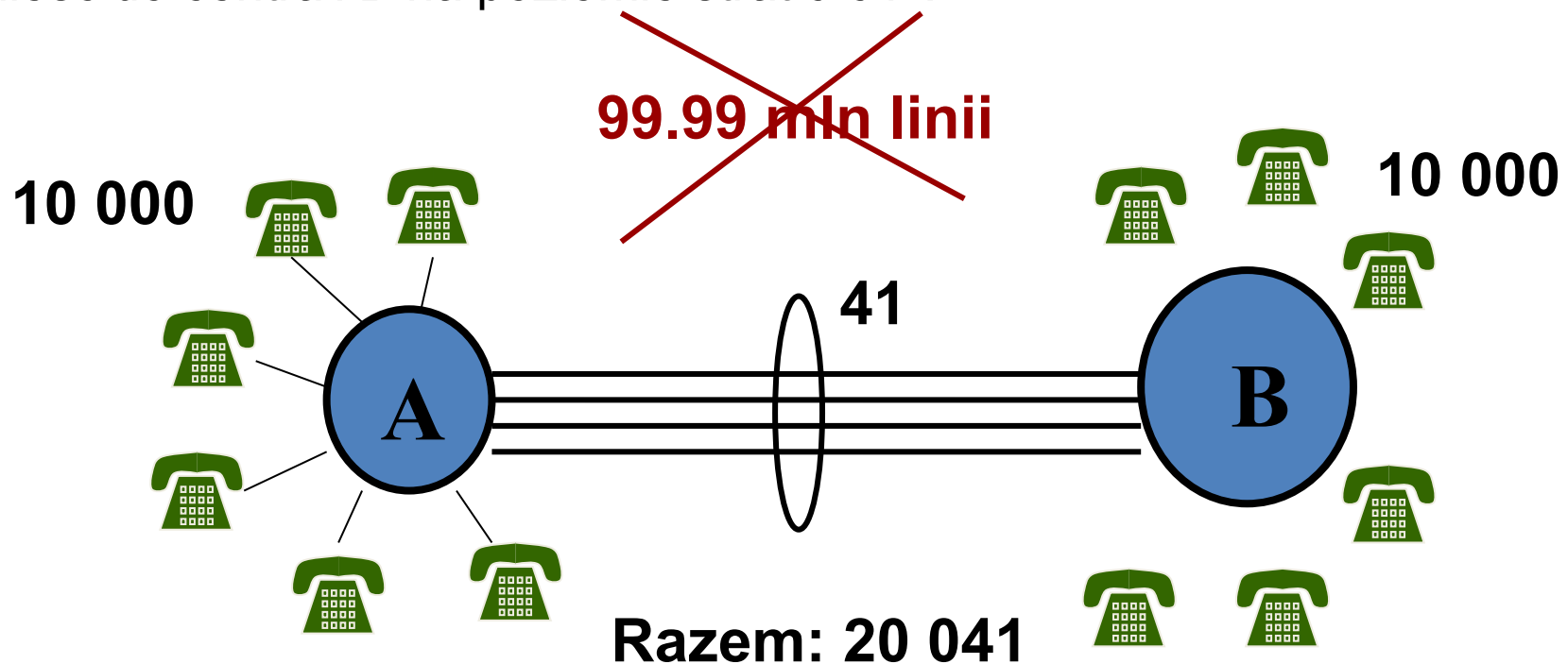
**Rozkład ruchu
danych w
Internecie**

(w czasie 3 godzin)

Przykład - wymiarowanie wiązki w łączy telefonicznym

Podczas godziny największego ruchu abonenci generują łącznie ruch o natężeniu 10 rozmów na minutę, przy średnim czasie rozmowy 3 min.

Jaka jest minimalna liczba łączy w trakcie aby ruch z centrali A przenieść do centrali B na poziomie strat 0.01 ?

Komutacja

- Jest to technika zestawiania połączenia i zapewnienia transmisji informacji pomiędzy użytkownikami (abonentami) w sieci.
- Są dwa podstawowe rodzaje komutacji:
  - komutacja kanałów (łączy)
  - komutacja pakietów
- Pakiet – jest to jednostkowa porcja danych (bitów) przesyłanych przez sieć. Struktura pakietu obejmuje: nagłówek z informacjami adresowymi i sterującymi oraz przestrzeń informacji użytkownika.

- Są różne formaty pakietów, np. pakiet internetowy, komórka sieci ATM, itp.

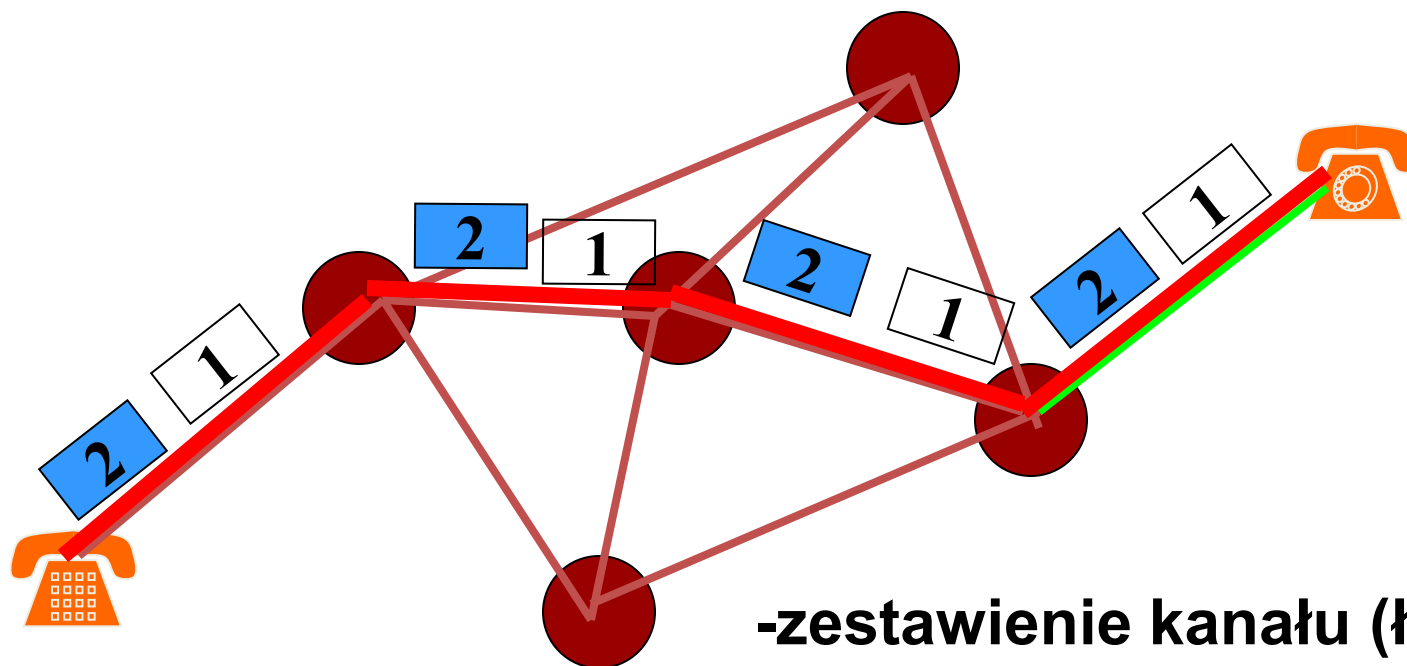

Komutacja

- Komutacja kanałów – ciągłe połączenie uzyskuje się za pomocą węzła (przełącznika, centrali, itp.) i jest używane przez czas trwania transmisji. Jest stosowana w sieciach telefonicznych i niektórych nowszych cyfrowych sieciach teleinformatycznych.
- Komutacja pakietów – długie wiadomości w postaci strumienia bitów są dzielone na pewną liczbę mniejszych jednostek zwanych pakietami. Pakiety są przesyłane przez sieć aktualnie dostępną wolną trasą i są z powrotem łączone w kompletne wiadomości w miejscu przeznaczenia.
- Sygnalizacja – przechodzenie informacji i instrukcji z jednego węzła do drugiego, celem ustanowienia lub nadzoru połączenia telefonicznego lub transmisji wiadomości.

Sieć z komutacją kanałów (łączy) Np. sieć telefoniczna

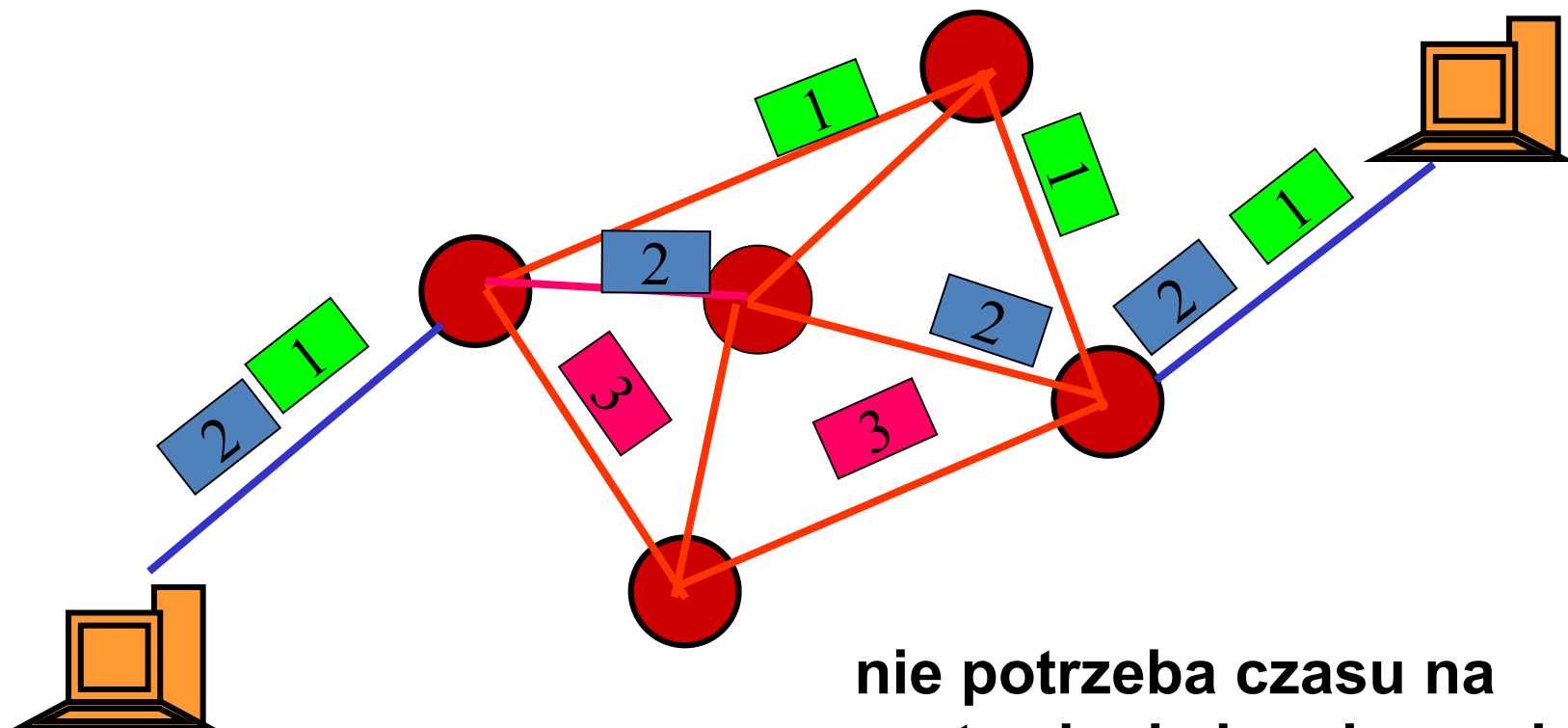

- zestawienie kanału (łącza)
- połączenie
- rozłączenie połączenia

Sieć z komutacją pakietów

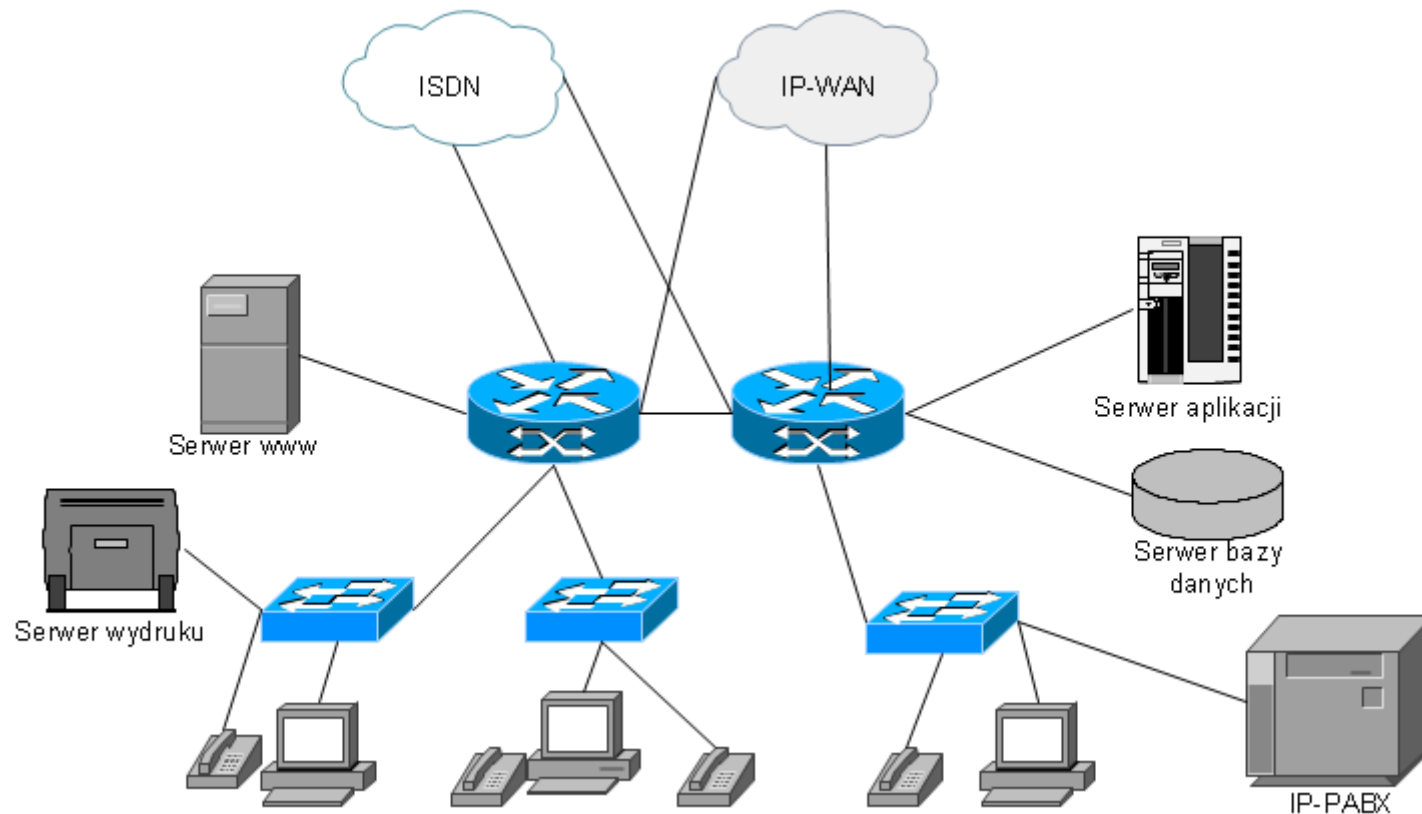
Np. Internet

**nie potrzeba czasu na
zestawienie i rozłączenie
połączenia**

Zintegrowana sieć telekomunikacyjna

Technologia VoIP

Voice over Internet Protocol

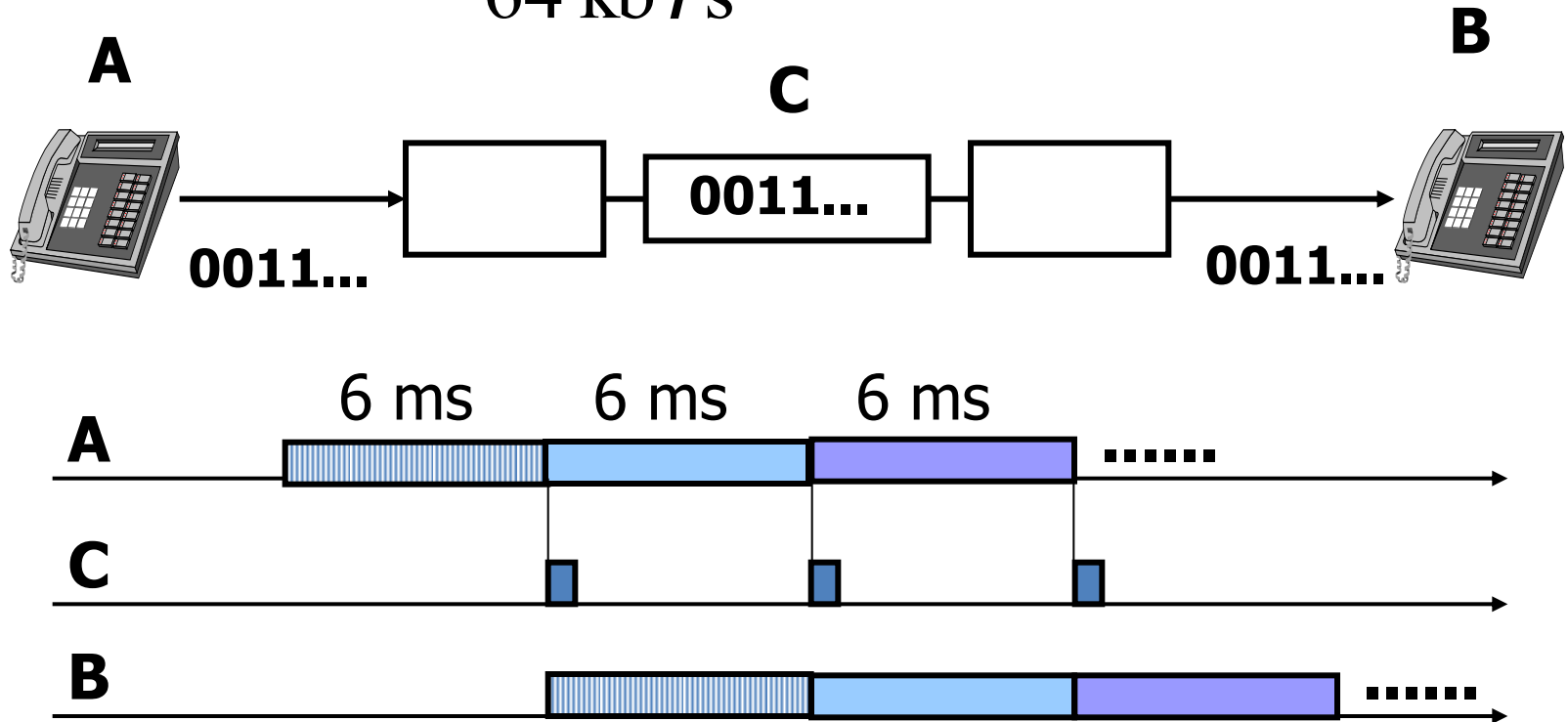

- Umożliwia transmisję głosu w postaci cyfrowej przez sieci pakietowe z protokołem IP, poprzez wydzielone lub dzierżawione łącza pakietowe bądź przez Internet.
  - Polega na utworzeniu cyfrowej prezentacji sygnału mowy, poddaniu go kompresji bitowej oraz pakietyzacji.
  - Tak spreparowany strumień pakietowy jest przesyłany w sieci wraz z danymi z komputerów.
  - W węźle odbiorczym cały proces jest powtarzany w kierunku odwrotnym, dzięki czemu otrzymuje się sygnał głosu analogowego.
-

Opóźnienie pakietyzacji głosowego sygnału cyfrowego

$$\frac{48 \times 8 \text{ bitów}}{64 \text{ kb/s}} = 6 \text{ ms}$$

TELEKOMUNIKACJA BEZPRZEWODOWA

Telefonia komórkowa

1991

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:GSM-Telefon-1991.jpg>

1956 – MTA – 0G networks (160 MHz, 40 kg)
Ericsson Review No. 3, 2006

10 Gbit/s w łączy mobilnym

2005: 2.5 Gb/s
2006: 5 Gb/s
2013: 10 Gb/s

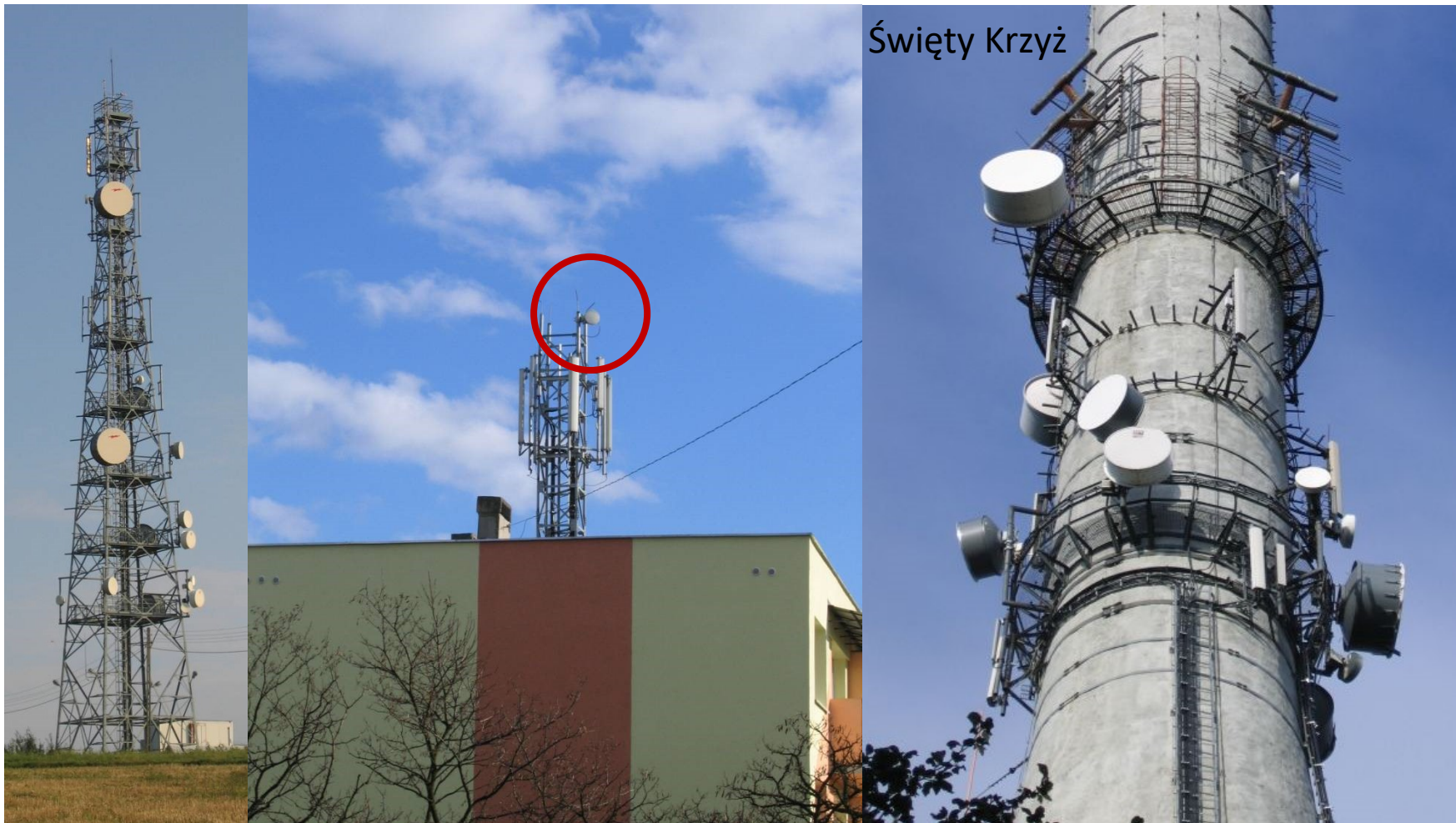
First 10-Gb/s Mobile Packet Transmission, *IEEE Vehicular Technology Magazine*, June 2013

<https://www.nttdocomo.co.jp>

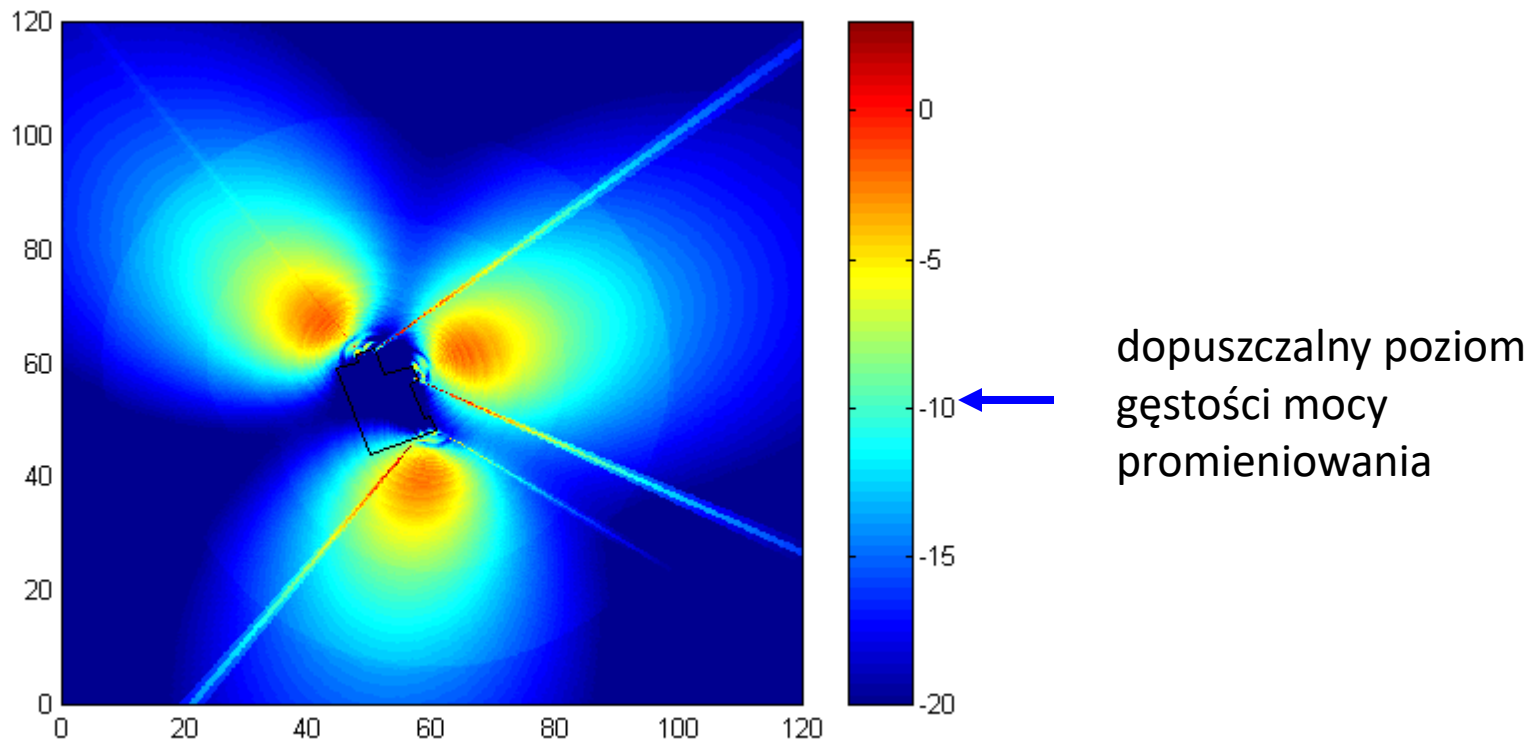

Linie radiowe

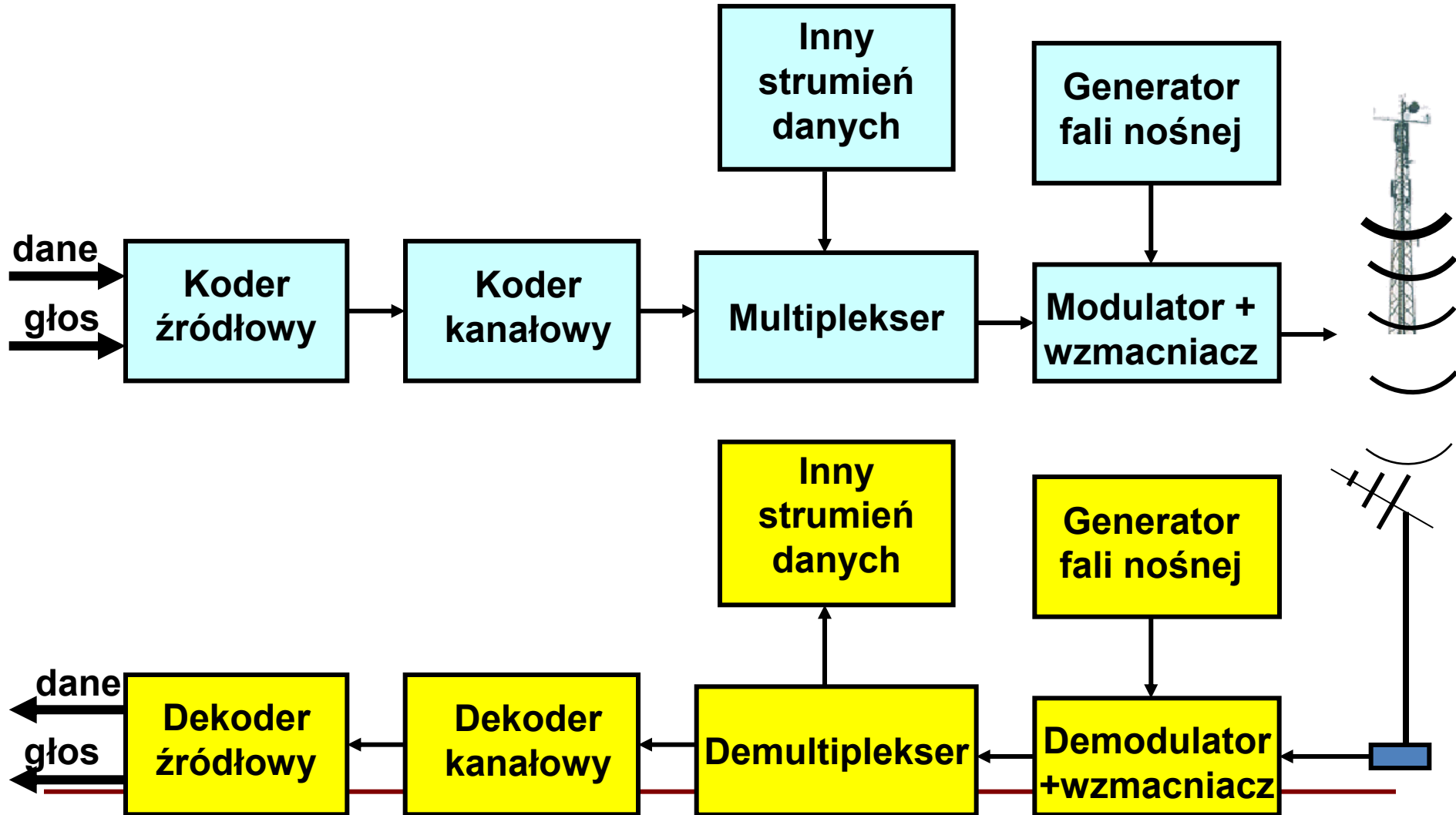
Stacje bazowe

Rozkład wynikowy gęstości mocy [dBW/m²] na wysokości 26 m npt. (płaszczyzna zawieszenia środków elektrycznych anten parabolicznych)

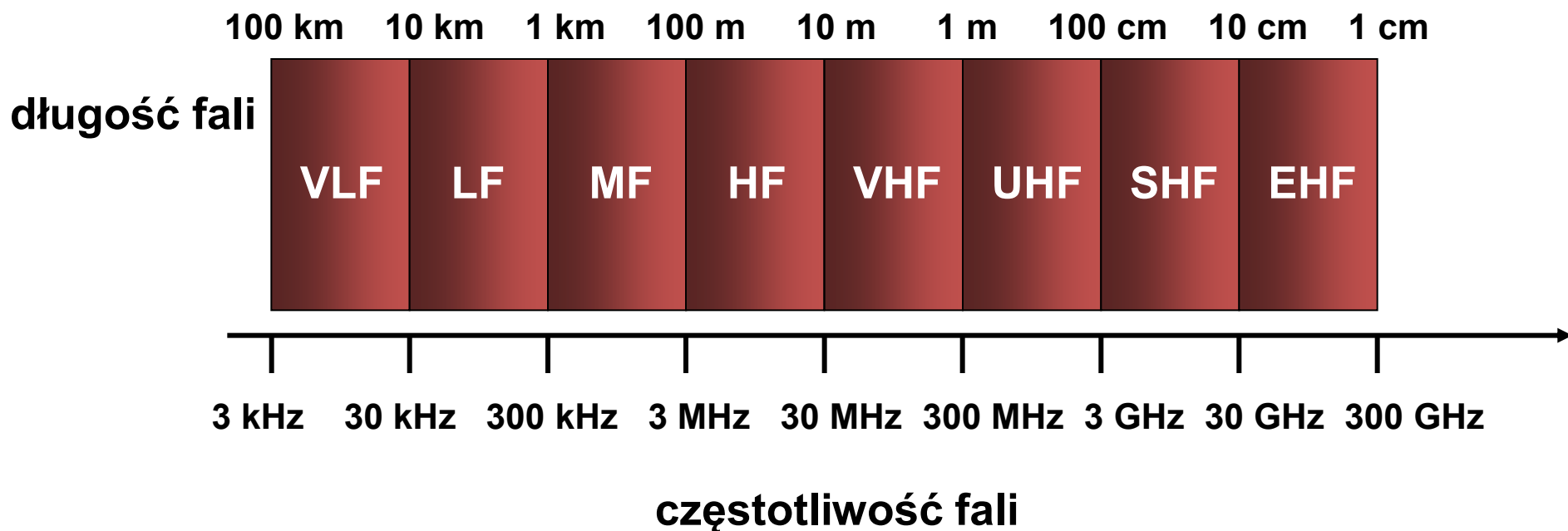
Przepływ informacji w systemie radiowym

Widmo radiowe

VLF – bardzo małe częstotliwości   VHF – bardzo duże częstotliwości

LF – małe częstotliwości

UHF – ultra duże częstotliwości

MF – średnie częstotliwości

SHF – super duże częstotliwości

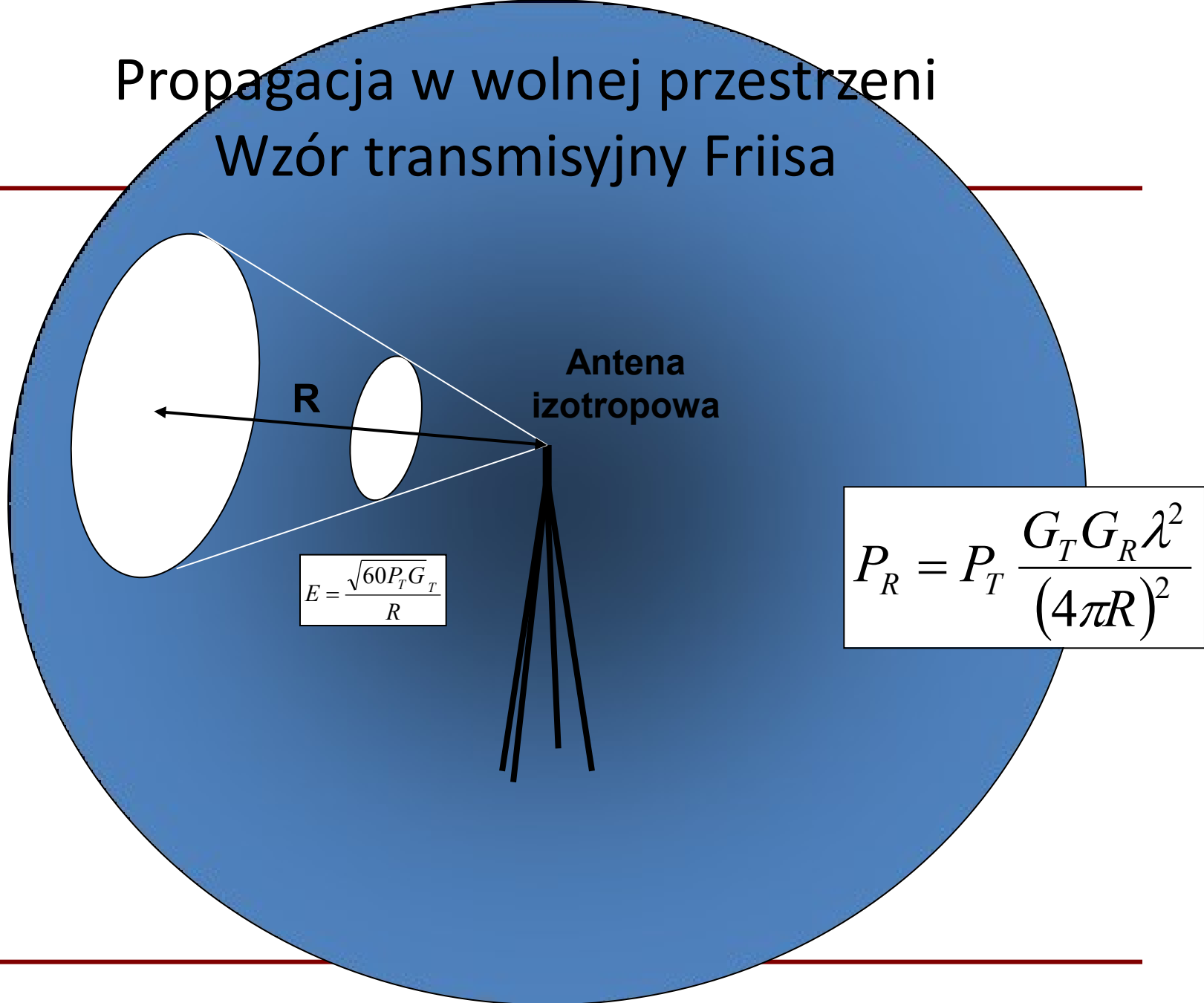
HF – duże częstotliwości

EHF – ekstremalnie duże częstotliwości

Propagacja w wolnej przestrzeni

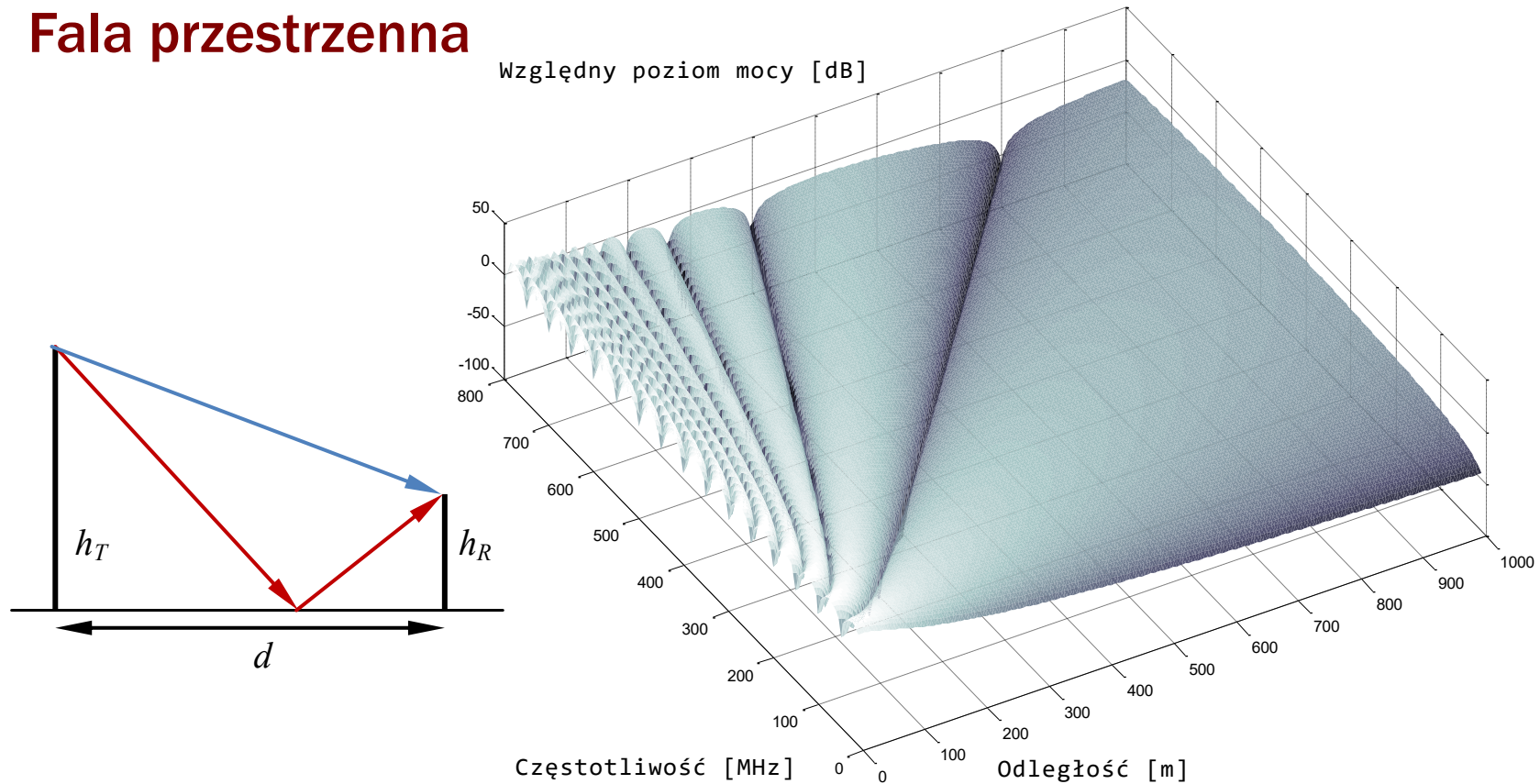
Wzór transmisyjny Friisa

Fala przestrzenna

Fala przestrzenna

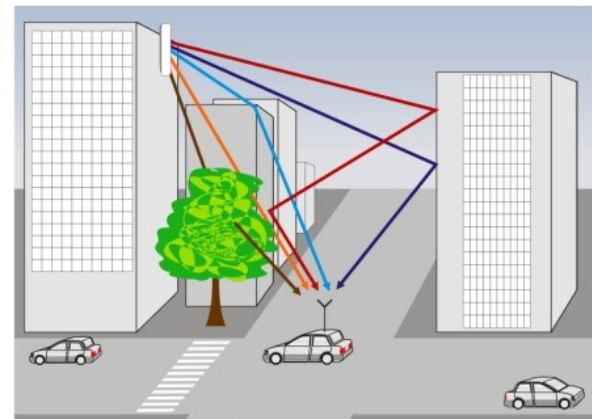

Propagacja przyziemna przedhoryzontowa: Przykład zależność natężenia pola od odległości i częstotliwości, przy $h_T = 50$ m, $h_R = 3$ m

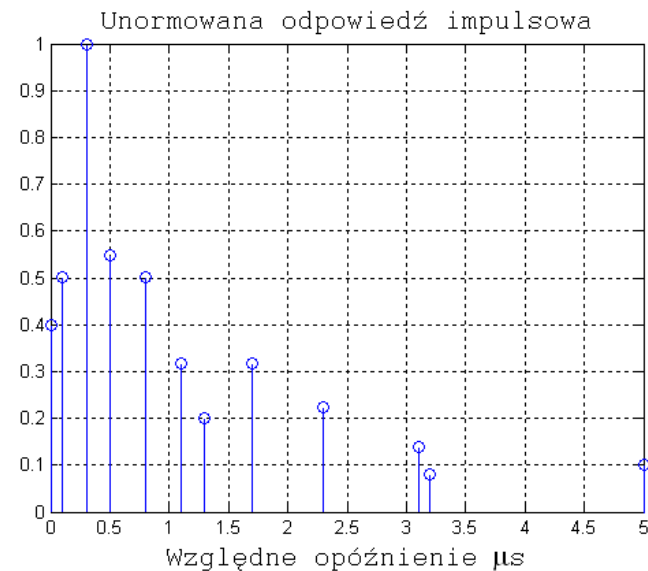
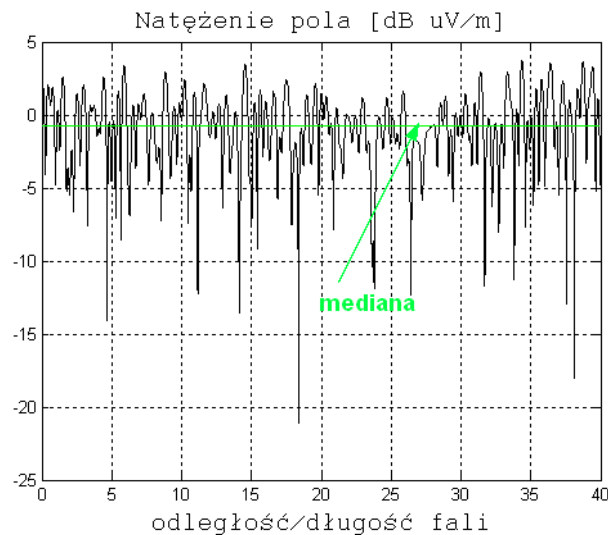

Propagacja w warunkach rzeczywistych

Propagacja wielodrogowa — zaniki

- promień dwukrotnie odbity
- promień odbity
- promień bezpośredni
- promień ugięty
- promień rozproszony

Zalety rozwiązań bezprzewodowych

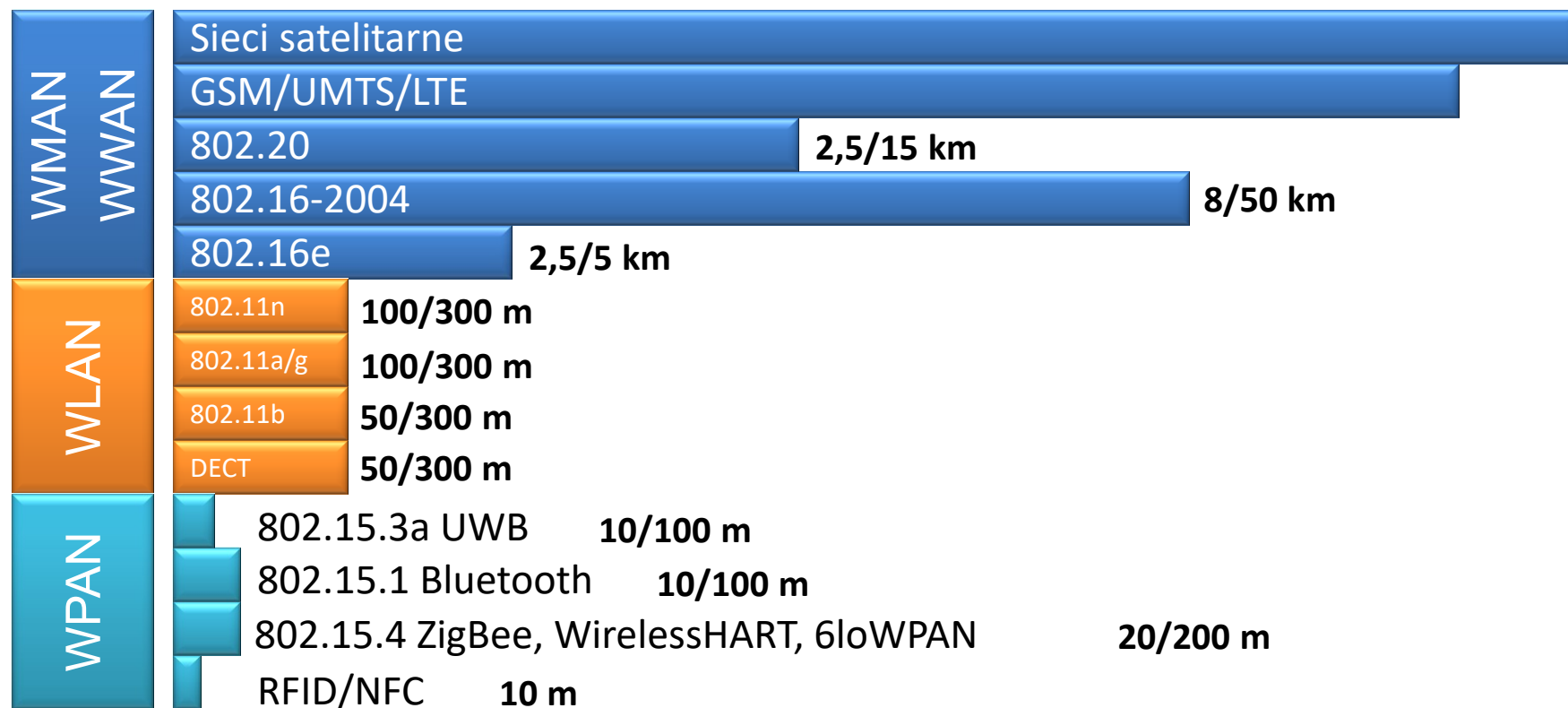

- **Mobilność**: dostęp do informacji w czasie rzeczywistym bez ograniczenia swobody przemieszczania się
- **Szybkość i prostota instalacji**: brak potrzeby tworzenia nowej infrastruktury
- **Elastyczność**: możliwość adaptacji zmian w strukturze i konfiguracji sieci
- **Zasięg**: może być rozszerzony do miejsc, które nie mogą być łatwo „usieciowione” przewodowo
- **Skalowalność**: różnorodność topologii

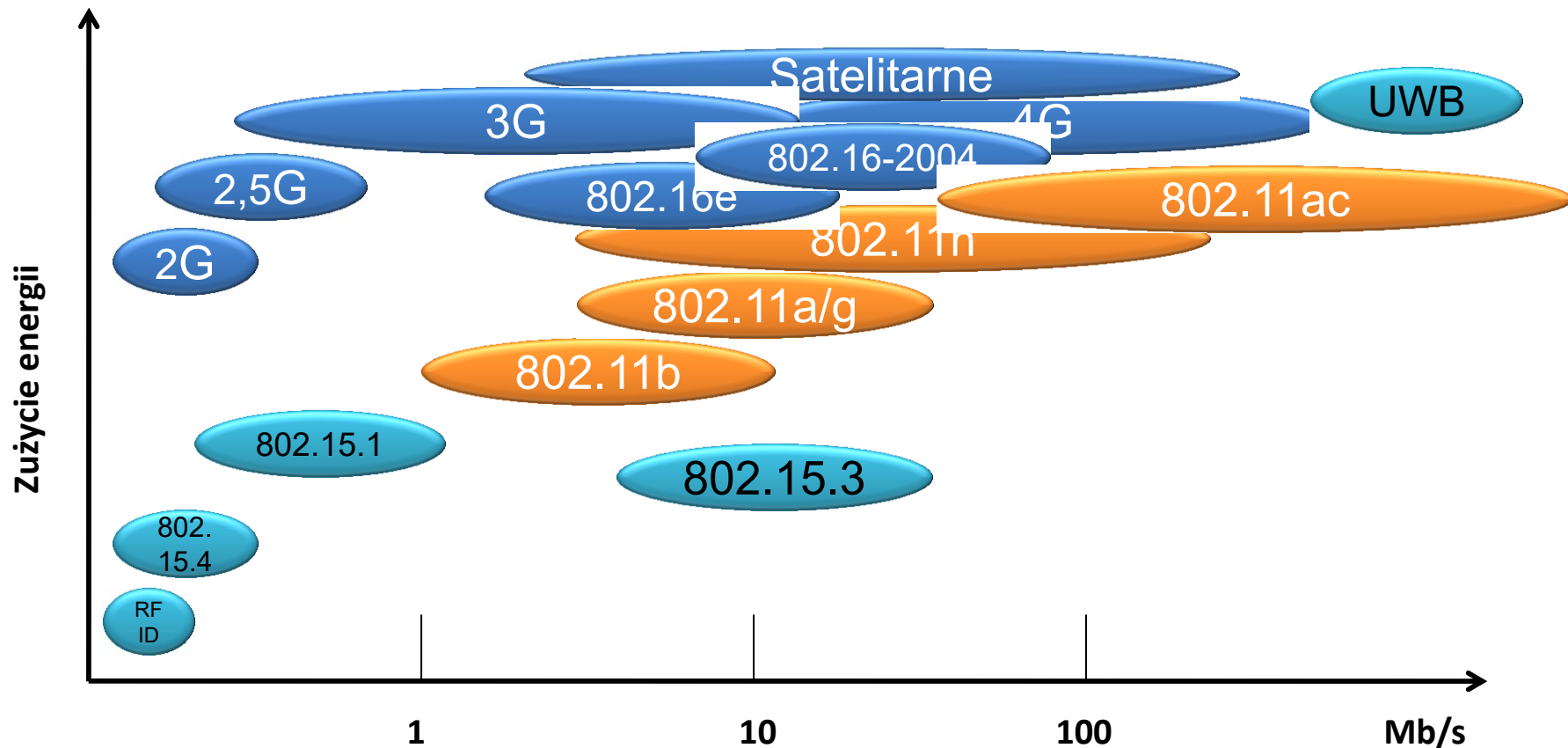
Właściwości sieci bezprzewodowych

- Zasięgi

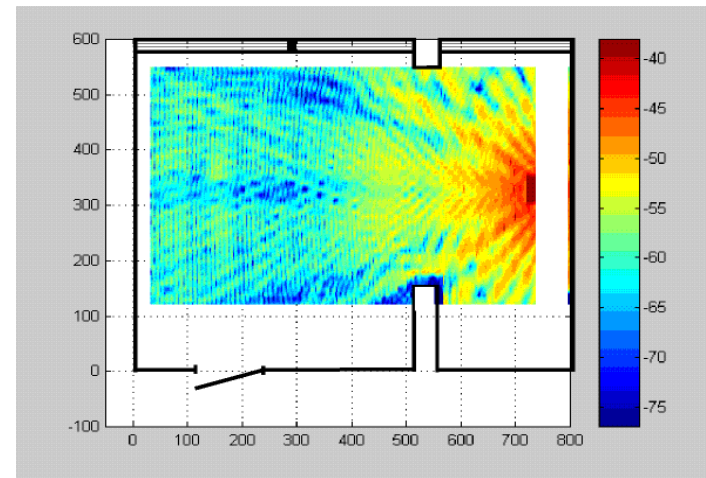
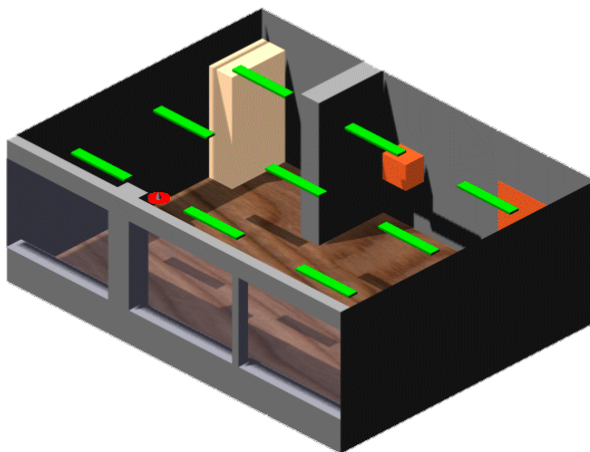
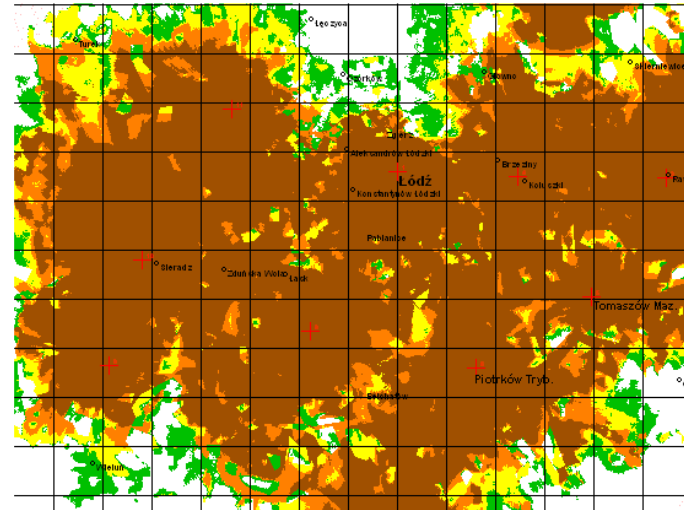

Właściwości sieci bezprzewodowych

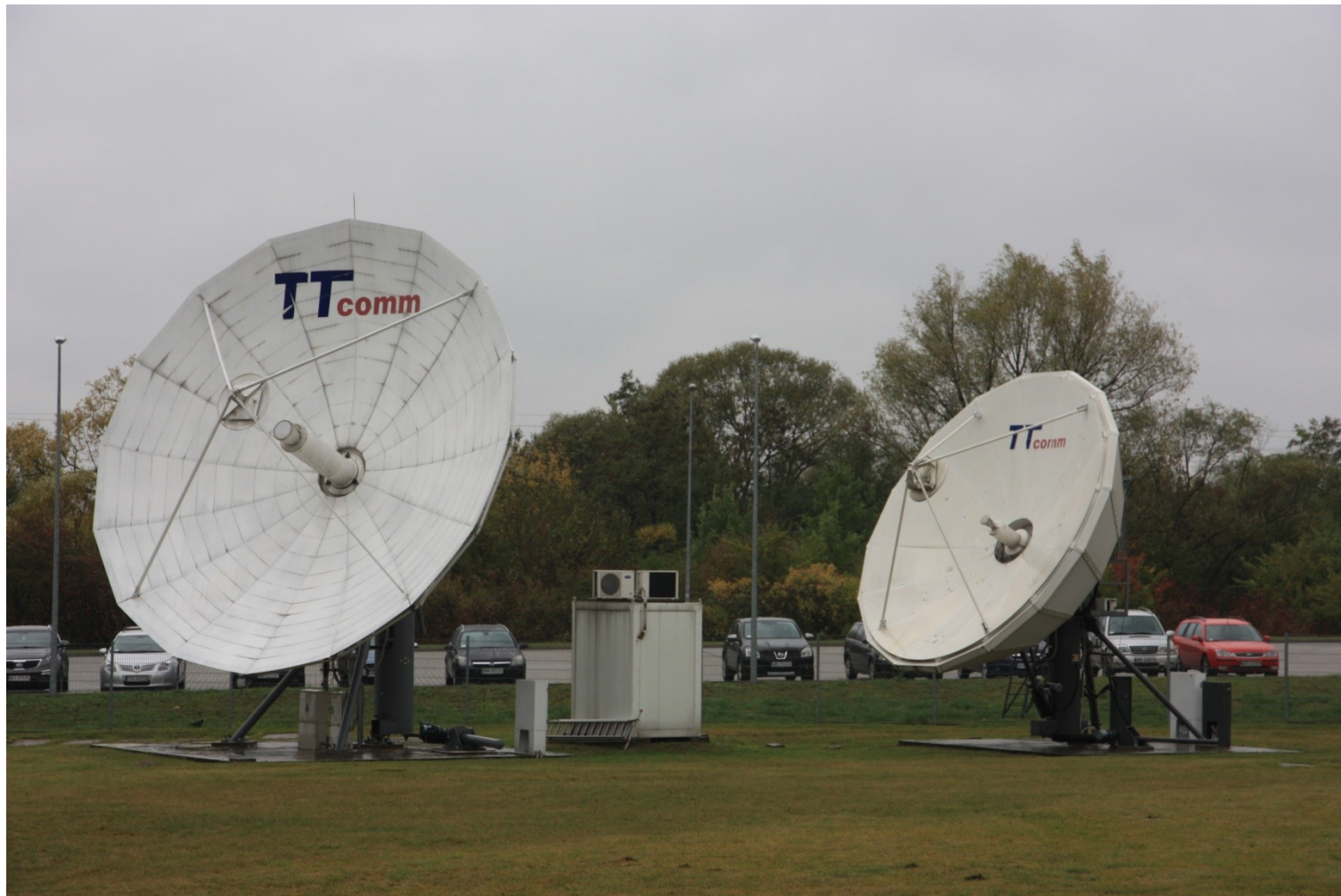

Projektowanie

Telekomunikacja satelitarna

Usługi LBS

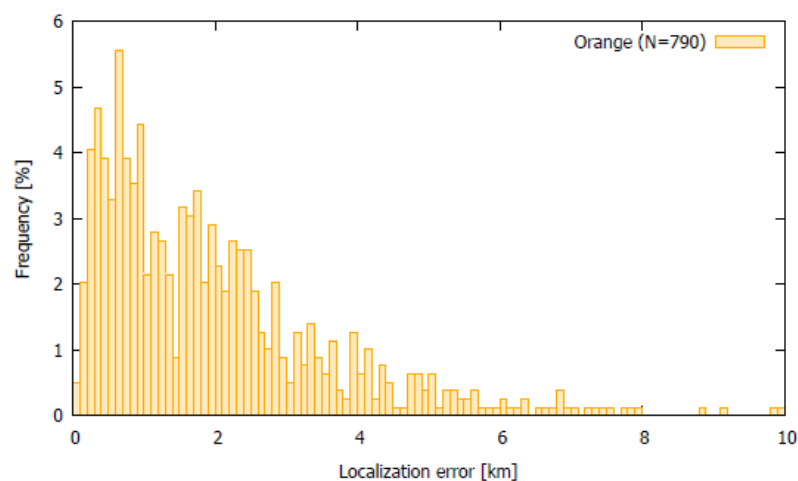

Fig. 6. Cell-Id location error distribution

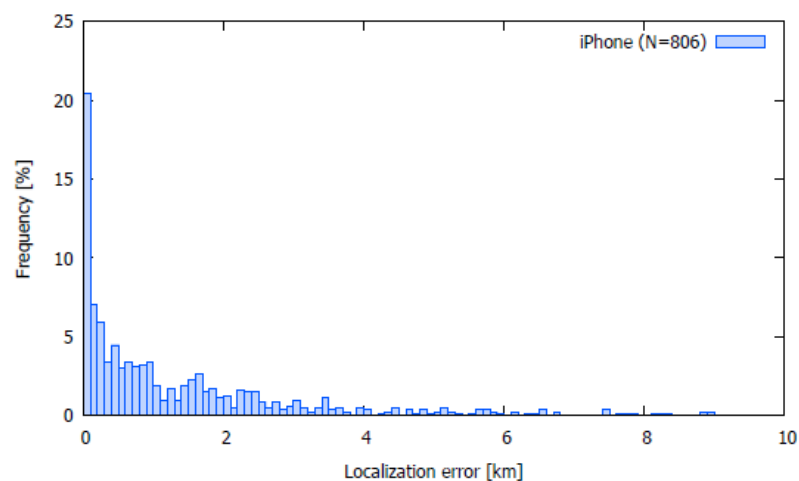

Fig. 8. iPhone location error distribution

G.Sabak, Tests of Smartphone Localization Accuracy Using W3C API and Cell-Id, FedCSIS 2013

Usługi LBS

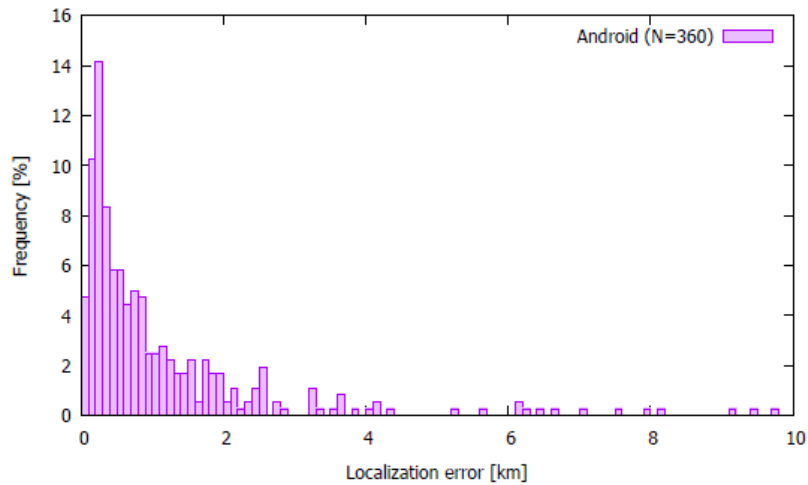

Fig. 7. Android location error distribution

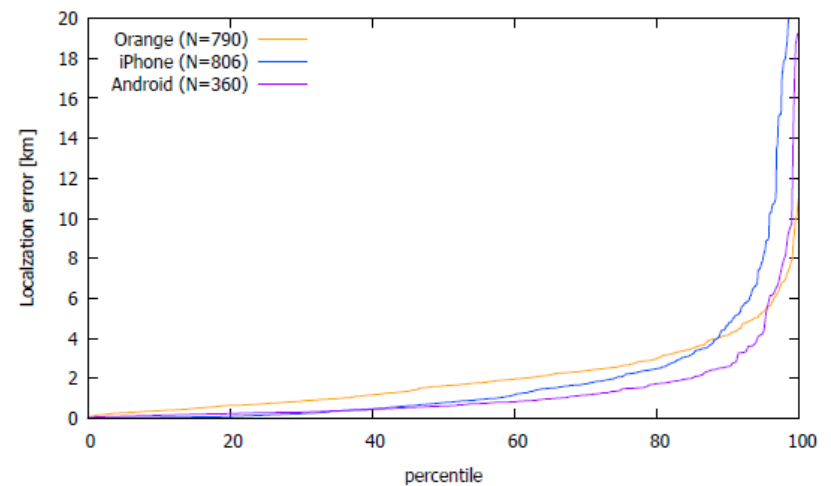

Fig. 9. Error value - cumulative distribution

PRZYKŁADOWE PYTANIA

Zagadnienia

- Najważniejsze daty w historii rozwoju telekomunikacji
- Elementy kanału telekomunikacyjnego
- Definicja telekomunikacji
- Rodzaje sygnałów w telekomunikacji
- Zasada próbkowania
- Konwersja analogowo-cyfrowa
- Pasma transmisji
- Rodzaje transmisji
- Podstawowy wzór Shannona
- Zalety modulacji
- Zwiłokrotnienie
- Media transmisyjne
- Zasada działania modemu
- Rodzaje komutacji
- Ruch telekomunikacyjny

Zagadnienia

- Rodzaje sieci teleinformatycznych
- Rodzaje sieci komputerowych
- Sieci cyfrowe z integracją usług
- Sieci ATM
- Technologia VoIP
- Przepływ informacji w systemie radiowym
- Widmo radiowe
- Propagacja fal radiowych w wolnej przestrzeni
- Wpływ zakłóceń na transmisję radiową
- Anteny
- Zalety radiowych sieci ruchomych
- Sieci radiowe doraźne
- Bezprzewodowy dostęp do Internetu
- Wymiarowanie sieci telekomunikacyjnych
- Pierwszy i drugi wzór Erlanga
- Wpływ promieniowania elektromagnetycznego na organizm człowieka

Przykładowe pytania

- Jaka powinna być częstość próbkowania sygnału pomiarowego 10 kHz w celu odtworzenia wiernego na podstawie próbek?
- Erlang jest jednostką ...
- W wolnej przestrzeni moc fali EM maleje ...
- Modem służy do ...
- W pewnym kanale o stałej szerokości pasma częstotliwości wzrosła wartość mocy zakłóceń. W efekcie maksymalna szybkość bitowa w kanale ...